

จังอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ตลอดเวลา ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมที่สุดของเกมประเภทนี้มิใช้การเจาะจงเลือกເ酵ยุทธศาสตร์อันไดเสมอไป หากแต่จะต้องสับเปลี่ยนกันระหว่างยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่มีอยู่ซึ่งเรียกว่า "ยุทธศาสตร์แบบผสม" ผลของเกมที่ใช้ยุทธศาสตร์แบบผสมจะมีผลลัพธ์ในบันปลายคือหากมีการเล่นเกมประเภทนี้เป็นระยะเวลาระยะวานามแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้จะมีค่าเท่ากับเฉลี่ยของผลรวมจากการใช้ยุทธศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป (ความเป็นไปได้) คูณด้วยผลตอบแทนที่จะได้รับจากการใช้ยุทธศาสตร์หนึ่งๆ

ทฤษฎีเกมกับการตัดสินใจทางการเมือง

การนำทฤษฎีเกมมาใช้เคราะห์ปราภภารณ์ทางการเมือง มีข้อที่ควรระมัดระวังคือ ทฤษฎีเกมมีลักษณะของเขตและนิยามค่อนข้างแจ้งชัดไม่สามารถนำมาใช้กับสถานการณ์ทางการเมืองได้ทุกเรื่อง การผลลัพธ์ใช้อาจเกิดได้ 2 ประการ คือ

1. ตัวทฤษฎีที่นำมาใช้ยังไม่ดีพอ มีข้อบกพร่อง จึงต้องทราบข้อจำกัดและสถานการณ์ที่สอดคล้องกับลักษณะของทฤษฎี
2. นักธุรกิจเรื่องอาชญากรรมที่จะใช้ตัวแบบชั้บช้อนที่นักคณิตศาสตร์และนักเศรษฐศาสตร์พัฒนาขึ้นมาได้

มีผู้นำทฤษฎีไปใช้เคราะห์ปราภภารณ์ทางการเมืองโดยใช้ประเภทที่มีลักษณะแห่งอนุชัติ เช่น เกม 2 คน (ผลได้เสียรวมกันเท่ากับ 0 และไม่เท่ากับ 0) มีประโยชน์น้อยในทางสังคมศาสตร์ ส่วนประเภทที่ไม่แหะด้วยเป็นทางการมากนัก กลับเป็นที่นิยมและใช้กับสถานการณ์เป็นจริงมากกว่า แต่ถูกวิจารณ์ว่าข้อบกพร่องได้ง่าย เช่น การใช้ยุทธวิธี มีนิยามที่ชัดเจน แต่ต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เล่นที่ต้องการได้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นเกมที่ใช้รูปแบบทางการเมืองครั้งดังนี้มีผู้เชี่ยวชาญการเมืองน้อยถึงแม้ประโยชน์ก็ตาม

ตัวอย่างสถานการณ์การเมืองซึ่งมีผู้พยายามอธิบายโดยทฤษฎีเกม

ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นสถานการณ์จำลองจากความเป็นจริงในสังคมโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นกรณีศึกษาโดยใช้ทฤษฎีเกม

สถานการณ์นี้เกิดขึ้นในเดือนสิงหาคม ปี ค.ศ. 1944 หลังจากที่พันธมิตรบุกเข้าเนากรนอร์มังดีแล้ว หลังจากนั้นก็ย้ายกำลังเข้าโจมตีกองทัพเยอรมันซึ่งมีผู้บัญชาการคือ นายพล ฟอน คลูเก (Von Kluge) นายพลเยอรมันผู้นี้ต้องตัดสินใจ 2 ทาง ทางแรกคือ ถอยกองกำลังของตนไป

เสียหายระดับ 5 ซึ่งก็ยังดีกว่าเสียหายระดับ 6 นั้น ยุทธวิธีที่ดีที่สุดของผลลัพธ์ คือถอย ซึ่งผลของการตัดสินใจที่ชอบด้วยเหตุผลที่สุดของหัว 2 ฝ่าย จะลงเอยระดับ 4 คือ กองทัพเยอร์มันถูกโฉมดีขณะถอย แต่ไม่มีผลมากนัก

ในสถานการณ์จริง นายพลเบรคเลีย์ ตัดสินใจโดยชอบด้วยเหตุผลที่สุดตามความคาดหมาย คือ สั่งให้กองกำลังสำรวจรอไว้ก่อน ส่วนนายคลุกมิได้ดำเนินการตามที่คาดไว้ จริงอยู่นายพลคลุกตัดสินใจถอย แต่ชิดเลอร์สั่งให้โฉมดีซึ่งเป็นการตัดสินใจในสายตาคลุก ผลก็คือ กองกำลังพันธมิตรที่ชาวร่างคrouchโฉมดี และสามารถตอบโต้ยืดหยดได้ 1 วัน โดยไม่มีกองกำลังสำรวจมาช่วย แต่ในวันที่สอง นายพลเบรคเลีย์ได้สั่งกำลังสำรวจเข้าหนุนและตีโอบปิดล้อมกองทัพเยอร์มันไว้ตามที่คาดไว้ผลคือกองทัพเยอร์มันพ่ายแพ้ หนีรอดไปได้ส่วนเดียวเท่ากับนายพลเบรคเลีย์ได้บารรลุตามที่ตนต้องการมากที่สุด (6) และนายพลคลุกหายยับเยินที่สุดด้วยนายพลคลุกเองได้ผ่าตัวตายจากการพ่ายแพ้ครั้งนี้

จากด้านอย่างนี้จะเห็นได้ว่าทฤษฎีเกมมีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยคณะกรรมการและเลือกตัดสินใจโดยชอบด้วยเหตุผลที่สุด แต่ความเป็นจริงการตัดสินใจที่ชอบด้วยเหตุผลอาจไม่เกิดขึ้น ทั้งนี้ เพราะสิ่งอื่นเข้ามาแทรก เช่น การที่ชิดเลอร์เข้าแทรกแซงดังกล่าวข้างต้น

อนึ่ง ในการใช้ทฤษฎีแบบเกม วิเคราะห์ทำนายพฤติกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหารนั้น เพื่อความสะดวกอาจใช้แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ประกอบ คือแทนจะตัดสินใจเพื่อดำเนินการแต่ละครั้ง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายอาจกำหนดวิถีทางปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนจบไว้ล่วงหน้าแล้ว และแผนดำเนินการนี้ต้องสมบูรณ์ คือจะต้องครอบคลุมถึงโอกาสหรือเหตุการณ์ทั้งหลายที่น่าจะเกิดขึ้นได้ (All possible contingencies) ในระหว่างการปฏิบัติการรวมทั้งข้อมูลต่างๆ ที่พึงจะได้รับและอาจใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือประโยชน์ที่ต้องการแผนการดำเนินงานที่ครบถ้วนนี้จะเรียกว่า “ยุทธศาสตร์” (Strategy) ของแต่ละฝ่าย การใช้ยุทธศาสตร์นี้เพียงแต่เป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดเท่าที่ข่าวหรือข้อมูล (Information or data) จะพึงอำนวยให้

ฉะนั้น ในที่นี้ยุทธศาสตร์ ขั้นตอนดังๆ ในการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาได้�ุ่งยากนีหรือเพื่อให้บรรลุประโยชน์อย่างได้อย่างหนึ่งตั้งแต่ต้นจนจบ หนทางในการปฏิบัติของแต่ละฝ่ายจึงเป็นยุทธศาสตร์ของฝ่ายนั้นโดยเฉพาะ ถ้าเราสามารถรู้แนวทางของแต่ละฝ่ายก็เท่ากับว่าสามารถเข้าใจยุทธศาสตร์ทั้งหมดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ด้วยอย่างของทฤษฎีเกมซึ่งได้นำเอาด้วยทางคณิตศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อใช้ความเป็นไปได้มีลักษณะที่ชัดเจนโดยการแทนค่ายุทธศาสตร์ของผู้เล่นแต่ละฝ่ายออกมานเป็นตัวเลข ด้วยอย่างดังกล่าวคือ การศึกษา yuothศาสตร์การต่อสู้กันระหว่างฝ่ายคู่แข่งเป็นผู้เล่นฝ่ายหนึ่งกับพวกกองโจรอีกฝ่ายหนึ่ง

ฝ่ายตำรวจมียุทธศาสตร์ให้เลือกอยู่ 2 ทาง คือ 1) จะเข้าไปปฏิบัติการในป่า ซึ่งเป็นหลักฐานของพวากองโจร (Guerrillas) หรือใช้วิธี 2) ตั้งมั่นที่ฐานคุมเชิงฝ่ายกองโจร

ส่วนในกรณีของกองโจรก็มีทางเลือกอยู่ 2 ทางเช่นกัน คือ 1) จะเปิดสงครามใหญ่กับฝ่ายตำรวจ หรือ 2) จะเปิดสงครามกองโจรแบบโจมตีฉบับฉวย

ซึ่งผลลัพธ์ที่ออกมาย่อมสะท้อนให้เห็นเงื่อนไขที่ว่า ถ้าต่อสู้ในป่าแล้วฝ่ายตำรวจจะสูญเสียอย่างมาก ทั้งนี้ภายใต้การทำสงครามกองโจรเป็นผลเสียมากกว่าเปิดสงครามใหญ่กับฝ่ายกองโจรโดยตรง ในทางตรงกันข้ามฝ่ายกองโจรก็มองยุทธศาสตร์ของตนว่า ถ้าเปิดสงครามโดยตรงกับฝ่ายตำรวจแล้วเขาจะสูญเสียมากกว่าการโจมตีแบบฉบับฉวย ซึ่งเราจะเห็นว่าผู้เล่นทั้ง 2 ฝ่าย มองยุทธศาสตร์การทำสงครามที่ต่างกันคนละจุด เพื่อที่จะให้ฝ่ายของตนประสบชัยชนะในที่สุด และในสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นผลได้รับ (payoffs) ของผู้เล่นทั้ง 2 ฝ่ายและแสดงให้เห็นถึงหนทางที่เข้าปฏิบัติ

ตารางที่ 1 ผลตอบแทนของฝ่ายตำรวจ (payoff to police)

	Battle	Skirmish	Row minima
Enter jungle	-5	-7	-7
Protect supplies	+8	+1	+1 Maximin
Column Maxima	+8	+1 Minimax	

จากตารางจะพบว่า ถ้าตำรวจเข้าป่าแล้ว ผลเสียที่จะเกิดขึ้นพวากเข้าก็คือว่าเขาจะทำสงครามแบบฉบับฉวย กับกองโจรภายใต้ภาวะการณ์ไม่อำนวยต่อฝ่ายเข้าเลย และในยุทธศาสตร์เช่นนี้ อาจจะประเมินออกมาก็ได้ว่า เข้าจะต้องสูญเสียอย่างน้อย -7 แต่ในอีกแห่งหนึ่ง ถ้าเข้าใช้วิธีตั้งมั่นอยู่ที่ฐานแล้วจะอำนวยผลประโยชน์ให้แก่เขามากกว่า กล่าวคือ อย่างน้อยที่สุด ผลตอบแทนที่เข้าจะได้รับเท่ากับ +1 หรือมากกว่า

ตารางที่ 2 ผลตอบแทนของพวากองโจร

	Battle	Skirmish	Row minima
Enter jungle	+5	+7	+7
Protect supplies	-8	-1	-1 Maximin
Column Maxima	-8	-1 Minimax	

เมื่อหันกลับมามองยุทธศาสตร์ของฝ่ายกองโจรจะพบว่า จากตารางที่ 1 และ 2 จะมีลักษณะที่เป็นส่วนกลับกันในเชิงปฏิเสธ ก่อร้ายคือ ยุทธศาสตร์อะไรที่เป็นผลดีต่อฝ่ายตรงข้าม จะเป็นผลร้ายสำหรับฝ่ายกองโจร ดังนั้น เมื่อฝ่ายกองโจรได้วิเคราะห์เห็นยุทธศาสตร์เช่นนี้แล้ว ว่าถ้าเข้าเข้าไปแล้วจะทำให้เขาได้รับผลประโยชน์มากกว่า ฉะนั้น เขาจึงควรเลือกที่จะใช้ยุทธศาสตร์เข้าป่าเพื่อปิดสูงความกองโจรกับฝ่ายตรงข้ามกว่า

สรุป จากตัวอย่างดังกล่าวเป็นทฤษฎีเกมชนิด Two-person Zero-sum game ซึ่งจะเห็นว่าผลตอบแทนที่ฝ่ายชนะจะได้รับจะเท่ากันจำนวนที่ผู้แพ้สูญเสีย

ในส่วนของนักวิชาการ ได้มีการพยายามทดลองและปรับปรุงทฤษฎีเกมตลอดจนทางประยุกต์ในสถานการณ์จริง การที่ยังมีผู้สนใจศึกษาทฤษฎีเกมอยู่ต่อไปนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า ทฤษฎีเกมให้แนวคิดและโครงสร้างการวิเคราะห์ที่ชัดเจนมากและทฤษฎีเกมได้ช่วยให้เข้าในสถานการณ์ทางการเมืองต่างๆ ได้ดีขึ้น จึงได้มีการคิดค้นแนวคิดและวิธีการที่พัฒนาจากทฤษฎีเกมออกไปอีกหลายแนว เช่น ในส่วนที่เกี่ยวกับการต่อรองในสถานการณ์แข่งขัน การศึกษาความขัดแย้งการเมืองทั้งภายในและภายนอก และการศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นต้น

Anatol Rapoport and C. Orwant ได้สำรวจการทดลองต่างๆ ที่มุ่งประยุกต์ทฤษฎีเกมและให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในเกมประเภทที่ผลได้ผลเสียรวมเท่ากับศูนย์ ผู้เล่นมักจะใช้กลวิธี มินิแมกซ์ (ลดความเสียหายให้น้อยที่สุด)
2. ถ้าไม่มียุทธวิธีที่ขอบด้วยเหตุผลโดยเด็ดขาด (เช่นในกรณี ปัญหานักโภช) สิ่งที่กำหนดทางเลือกของแต่ละบุคคลคือ บุคลิกภาพและอารมณ์
3. สมาชิกที่รวมตัวกันเป็นพันธมิตร คงมีแนวโน้มที่จะแบ่งผลตอบแทนอย่างเท่าเทียมกันมากกว่าจะแบ่งตามสัดส่วน ทั้งนี้ ยกเว้นกรณีที่สมาชิกบางคนหรือบางรัฐเข้าร่วมภายหลังถูกลงโทษโดยสมาชิกรุ่นก่อน
4. ยุทธวิธีตามทฤษฎีเกมแนวเดิมมักจะเป็นอนุรักษ์นิยมมากเกินไป
5. ความสามารถของทฤษฎีในการทำนายในสถานการณ์การต่อรองมีไม่มากนัก

จากการทดลองและผลสรุปนี้ทำให้มีผู้สนใจและทดลองต่อไป เช่น ทฤษฎียุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นการแปลงรูปทฤษฎีเกมโดยเพิ่มเงื่อนไขและสถานการประกอบอีกบางส่วน และใช้ในสถานการณ์การเมืองที่เป็นจริงมากขึ้น

แนววิเคราะห์เชิงเกมและเศรษฐศาสตร์นิยม

แนวความคิดอีกแนวหนึ่งที่ใกล้เคียงและคล้ายคลึงกับแนวคิดในเรื่องเกมคือ แนวเศรษฐศาสตร์นิยมในการศึกษาการเมือง (Economic Approach to Politics) คำว่า “เศรษฐศาสตร์นิยม” ที่ใช้ในที่นี้ได้หมายความว่า การเมืองเป็นเรื่องของเศรษฐศาสตร์หากแต่ เป็นเพียงแนวความคิดว่าหลักการวิเคราะห์บางอย่างซึ่งดำรงอยู่ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งใช้ วิเคราะห์กิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจพฤติกรรมทางการ เมือง แนวนี้มีความลักษณะคล้ายคลึงกับการวิเคราะห์เชิงเกมด้วยเหตุผลประการสำคัญที่ว่า พฤติ กรรมในทางการเมืองของคนเราเป็นสิ่งที่มีเหตุผล ในการอธิบายและเหตุผลหลักที่เป็นพื้นฐาน แห่งการกระทำทั้งหลายคือ การมุ่งมั่นรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของตนนั้นเอง แนวความคิดทั้ง ส่องมีลักษณะบางอย่างรวมกัน เช่น การให้ความสำคัญแก่การใช้เหตุผลระดับบุคคล (Individual Rationality) ซึ่ง “บุคคล” ในที่นี้อาจ指ความรวมถึง ปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กรหรือหน่วยงานใน ฐานะเป็นหน่วยวิเคราะห์ที่ได้รับการนิยามว่ามีความเป็นเอกภาพ (Homogeneous Unit of Analysis)

ฐานคติแห่งความเชื่อถือประการหนึ่งของแนวเกมและแนวเศรษฐศาสตร์นิยมคือ ความคิดที่พุ่ง直向ของคนเรามีความโน้มไปในทางพุ่ง直向ที่คล้ายคลึงกับพุ่ง直向ในทาง เศรษฐกิจเป็นเพียงฐานแห่งความเชื่อในสรุปเชิงทฤษฎี ซึ่งหมายความว่าไม่ว่าในโลกแห่งความ เป็นจริงจะเป็นเช่นไร ไม่มีความสำคัญเท่ากับว่าหากฐานคิดนี้ มีอนุภาพที่สามารถนำไปศึกษา โลกแห่งความเป็นจริงได้ไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะของ “Ideal Type” ขนาดไหนก็ตาม ฐานคติ เช่นนี้ก็ย่อมมีน้ำหนักพอควรแก่การเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาหรือวิเคราะห์โลกแห่ง pragmatism การณ์ได้

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานพุ่ง直向ของคนเรา จึงมีความสำคัญต่อการ ทำความเข้าใจสภาพสังคม ระบบการเมือง และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแนวทฤษฎีเกม และเศรษฐ ศาสตร์นิยมเป็นความพยายามอย่างหนึ่งในการไขคำตอบเกี่ยวกับปรัชญาเหล่านี้

อีกด้านอย่างที่จะยกมา คือ เกมเงินตรา³ ในตลาดหุ้นและอสังหาริมทรัพย์ เช่น ถ้า นาย A ตัดสินใจถอนเงินจากบัญชีเงินฝากของเขารายในธนาคารมาซื้อสต็อกที่เรียกว่า X (ไม่ว่าจะ เป็นหุ้น หรือที่ดิน หรือบ้าน หรือรูปภาพ อุลฯ ก็ตาม) จากนาย B ในขั้นตอนนี้จะไม่มีการเพิ่ม ขึ้นหรือลดลงของปริมาณเงินในระบบโดยรวมแต่ประการใด เพราะการตัดสินใจของนาย A เช่น นี้ จะทำให้เงินฝากของนาย A กลยุมมาเป็นชื่อของนาย B ผู้เคยเป็นเจ้าของสต็อก X และสต็อก X ที่เคยมีอยู่ในชื่อของนาย B กลับกลยุมมาเป็นชื่อของนาย A เท่านั้นเอง

ต่อมาถ้านาย A ได้ขายสต็อกให้แก่นาย C ในมูลค่าที่สูงกว่าที่ซื้อไว้ในตอนแรก (เช่นตอนแรกซื้อมาในราคา M บาท และขายได้ในราคา M บาท โดยที่มากกว่า M หรือ $M > M$)

แต่ถึงแม้จะเป็นเช่นนี้แล้วก็ตาม ปริมาณเงินในระบบโดยรวมก็ยังจะไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลงอยู่นั้น เอง เพราะในขั้นตอนนี้เงินฝากธนาคารในชื่อของนาย C จะเปลี่ยนมาเป็นชื่อของนาย A เท่านั้น ดังนั้น ถึงแม้ว่านาย A จะได้กำไรจากการขายสต็อก X มากกmayเดียงได้ก็ตาม จันทำให้ยอดบัญชีเงินฝากในธนาคารของปัจจุบันกลอย่างนาย A เพิ่มมากขึ้นเพียงได้ก็ตาม แต่ถ้ามองจากปริมาณโดยรวมของระบบแล้ว จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นแต่ประการใด

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีเกม

ในศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นของประเทศไทย ใช้ลักษณะเกมแบบ n -person non-zero sum game เพื่อศึกษาถึงลักษณะและความสมเหตุสมผล ต่อประเด็นการตัดสินใจเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลของพรรคการเมือง

เนื่องจากคำจำกัดในการค้นหาข้อมูล จึงมุ่งชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการประยุกต์ใช้รูปแบบมากกว่าการพิสูจน์ข้อเท็จจริง โดยได้สมมุติว่า มีการเลือกตั้ง ส.ส. มีพรรคร่วมได้รับเลือกทั้งหมด 6 พรรคร่วม โดยแยกจำนวนที่นั่งได้ดังนี้

- พรรคร ก ได้ 30 ที่นั่ง
- พรรคร ข ได้ 80 ที่นั่ง
- พรรคร ค ได้ 120 ที่นั่ง
- พรรคร ง ได้ 10 ที่นั่ง
- พรรคร จ ได้ 35 ที่นั่ง
- พรรคร ฉ ได้ 25 ที่นั่ง

จากคะแนนเสียงที่แต่ละพรรคร่วมได้รับ ไม่มีพรรคร่วมได้ครองเสียงข้างมากในสภานาถ จึงทำให้ต้องมีการจัดตั้งรัฐบาลผสม ตามวิถีทางการเมืองระบบประชาธิปไตย ดังนั้น แต่ละพรรคร่วมมีโอกาสเข้าร่วมรัฐบาลผสมที่จะจัดตั้งขึ้น จากแนวความคิดในการจัดตั้งรัฐบาลผสม ครั้งนี้ทำให้แต่ละพรรคร่วมต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นรัฐบาล มีรูปแบบดังนี้

1. พรรคร ค. + พรรคร ฉ. = 145 ขาด อีก 5
2. พรรคร ก. + พรรคร ข. + พรรคร จ. = $30 + 80 + 35 = 145$
3. พรรคร ง. = 10

ในการตัดสินใจเข้าร่วมรัฐบาลผสมของพรรคร ง. เนื่องจากคะแนนรัฐมนตรีในรัฐบาลผสมมี 40 ตำแหน่ง หากพรรคร ง. เข้าร่วมกับกลุ่มที่ 1 จะได้คะแนนเสียงในสภานาถ 155 เสียง (จากเสียงทั้งหมดในสภานาถ 30 เสียง) สามารถจัดตั้งรัฐบาลผสมได้ และการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีโดยวิธีคำนวนทางคณิตศาสตร์ (โดยการเทียบบัญญัติได้ร่ายงค์) จะเป็นดังนี้

พรรค ก. มี 30 ที่นั่ง จะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี 8 ตำแหน่ง ($30 \times 40 = 8$)

155

พรรค ข. มี 80 ที่นั่ง จะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี 21 ตำแหน่ง ($80 \times 40 = 21$)

155

พรรค จ. มี 35 ที่นั่ง จะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี 9 ตำแหน่ง ($35 \times 40 = 9$)

155

พรรค ง. มี 10 ที่นั่ง จะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี 2 ตำแหน่ง ($10 \times 40 = 2$)

155

จากตัวเลขข้างต้นนี้ จะเลือกตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีให้พรรค ง. 2 ตำแหน่ง หากพรรค ง. เข้าร่วมกับกลุ่มที่ 2 จัดตั้งรัฐบาลผสม การจัดสรรตำแหน่งในคณะรัฐบาล โดยวิธีคำนวนทางคณิตศาสตร์ ดังกล่าวข้างต้น จะเป็นดังนี้

พรรค ค. มี 120 ที่นั่ง จะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี 31 ตำแหน่ง ($120 \times 40 = 31$)

155

พรรค ฉ. มี 25 ที่นั่ง จะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี 6 ตำแหน่ง ($25 \times 40 = 6$)

155

ตารางการเปรียบเทียบโดยแบ่งกลุ่มเป็น 3 ฝ่าย

กลุ่มที่ 1 พรรค ค+ฉ	กลุ่มที่ 2 พรรค ก+ข+ฉ	กลุ่มที่ 3 พรรค ง
พรรค ก. มี 30 ที่นั่ง โควตา 8	พรรค ค. มี 120 ที่นั่ง โควตา 31	พรรค ง. มี 10 ที่นั่ง จะได้
พรรค ข. มี 80 ที่นั่ง โควตา 21	พรรค ฉ. มี 25 ที่นั่ง โควตา 6	โควตา ร.ม.ด. เท่าใดขึ้นกับ
พรรค จ. มี 35 ที่นั่ง โควตา 9		จะเข้ากับฝ่ายใด
รวมตำแหน่ง ร.ม.ด. 38	รวมตำแหน่ง ร.ม.ด. 37 ตำแหน่ง	

จากตารางเปรียบเทียบ

ถ้าพรรค ง. เลือกเข้ากับกลุ่มที่ 1 จะได้ ร.ม.ด. $40 - 37 = 3$ ตำแหน่ง

ถ้าพรรค ง. เลือกเข้ากับกลุ่มที่ 2 จะได้ ร.ม.ด. $40 - 38 = 2$ ตำแหน่ง

ดังนั้นทางเลือก ตามแบบสมเหตุสมผลของแนวทางทฤษฎีเกม ของพารค ก. ต้องตัดสินใจเข้าร่วมกับกลุ่มที่ 1 ใน การจัดตั้งรัฐบาลผสม เนื่องจากพารค ก. ได้รับผลประโยชน์ คือ ตำแหน่งรัฐมนตรีจากการเข้าร่วมกับกลุ่มที่ 1 มากกว่ากลุ่มที่ 2 อよู่ 1 ตำแหน่ง

อีกด้วยย่างที่จะยกมาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในทฤษฎีเกมมากขึ้น ก็คือ เกมการเมือง⁴

ภาพการเผยแพร่สังวาสทางการเมืองระหว่างรัฐบาลนายชวน หลีกภัย กับพารคชาติ พัฒนา ดังการแกล้งข่าวอย่างเป็นทางการระหว่างวันที่ 12-13 ธันวาคม 2537 ก่อให้เกิดความรู้สึกในลักษณะที่เรียกว่าวนานาจิตดัง ฝ่ายหนึ่งเห็นดีเห็นงามกับการจัดตั้งรัฐบาลผสมครั้งนี้ โดย อ้างเหตุผลในด้านความมั่นคงทางการเมืองและเสถียรภาพของระบบประชาธิปไตย ทั้งนี้โดยมีเหตุผลพื้นฐานที่ยังไม่มีการพิสูจน์ด้วยประจักษ์พยานข้อเท็จจริงว่า การล้มลุกของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย จะเป็นเหตุให้ระบบเผด็จการคืบคลานเข้ามายแทรกซึ้น

อีกฝ่ายหนึ่งกล่าวประณามการผสมรัฐบาลครั้งใหม่ด้วยความรุนแรงและเหตุผลที่แตกต่างกัน การประณามที่รุนแรงพุ่งเป้าไปสู่พารคชาติพัฒนา ที่ยอม “เสียน” เข้าร่วมรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ทั้งๆ ที่หัวหน้าพารคดังกล่าวเป็นผู้นำในการรวมรวมพารคฝ่ายค้านให้กระทำสัดيانว่าจะไม่เข้าร่วมรัฐบาล แต่แล้วกลับตระบัดสัตย์เข้าร่วมรัฐบาลเสียง เดียว โดยที่มิได้มีการ “ล้างไฟ” แต่ประการใดผู้นำพารคชาติพัฒนาหาลายต่อสายคนกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า หัวหน้าพารคชาติพัฒนาได้รับการร้องขอจาก “รัฐบุรุษอาวุโส” ให้ประคับประคองรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง เพื่อเห็นแก่อนาคตของชาติน้ำเมือง ในนามผลประโยชน์แห่งชาติ พารคชาติ พัฒนา “เสียน” รัฐบาลชวน โดยมิได้อีโอนเอี่ยถึงผลประโยชน์ของพารคชาติพัฒนาเองแม้แต่น้อย

แต่การคัดค้านการผสมรัฐบาลครั้งใหม่ในอีกแหน่งพุ่งเป้าสู่รัฐบาลชวนโดยตรง ข้อคัดค้านมีอยู่ว่า รัฐบาลชวนสิ้นความชอบธรรมในการบริหารราชการแผ่นดินเสียแล้ว เนื่อง เพราะรัฐบาลชวนไม่ปฏิบัติตามสัญญาประชาคมที่ให้ไว้ในถูกต้องการเลือกตั้ง ไม่เพียงแต่ไม่ผลักดันนโยบายที่ใช้ในการหาเสียงเท่านั้นหากยังไม่นำพาที่จะดำเนินนโยบายที่แกล้งต่อรัฐสภาพอิกด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการกระจายอำนาจและการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ท้ายที่สุด เมื่อมีการนำที่ดินของรัฐไปแยกจ่ายแก่ผู้ที่มีฐานะร่ำรวยภายใต้โครงการปฏิรูปที่ดิน ความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาลก็หมดสิ้นไปอีกทั้งยังกระทบกระเทือนถึงชื่อเสียงเกียรติคุณส่วนบุคคลของนายกรัฐมนตรี ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตอีกด้วยมิใช่ต้องกล่าวว่า ผู้ทรงอำนาจทางการเมืองคนอื่นๆ ในรัฐบาลชวนใช้อำนาจในทางมิชอบอย่างไร ดังความพยายามที่จะหาประโยชน์จากอุทյานแห่งชาติและ

จากการปีต่อเลี่ยมแห่งประเทศไทย เป็นอาทิ ผู้คัดค้านในแนวทางนี้เสนอทางออกให้รัฐบาลช่วยสกัด ดินอำนาจให้ประชาชน เพื่อเลือกตั้งใหม่

การเมืองไทยกำลังแปรสภาพเป็น “การเล่นเกม” ตามทฤษฎีเกม (Game Theory) เมื่อรัฐบาลช่วยบริหารราชการแผ่นดินครบสองปี ดูเหมือนว่า รัฐบาลช่วยมีเสถียรภาพที่จะครบครอบอำนาจจนครบ 4 ปี แต่แล้วเหตุการกลับพลิกผันอย่างรวดเร็ว เมื่อผลเอกชนลิติ ยงใจ ยุทธ นำขบวนคัดค้านแก้ไขมาตรา 198-199 แห่งร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อห้ามรัฐประหารของกันผู้ ใหญ่บ้านเสถียรภาพของรัฐบาลช่วยสกัดคลอนอย่างเห็นได้ชัด รัฐบาลช่วยยิ่งตกต่ำลงไปอีก เมื่อปรากฏว่ามีความไม่ชอบมาพากลเกี่ยวกับโครงการปฏิรูปที่ดิน สภาพการณ์ดังที่ปรากฏในขณะนั้นทำให้เป็นที่คาดหมายกัน โดยทั่วไปว่า รัฐบาลช่วยจัดต้องลาออกจากหรือมีฉะนั้นก็ต้องยุบ สภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากที่พระความหวังใหม่ถอนตัวจากรัฐบาล แต่รัฐบาลช่วย เลือกที่จะเป็นรัฐบาลเสียงข้างน้อยเพื่อชี้เวลาภัยภัยที่มาว่าการซื้อเวลาันนั้นคุ้มค่า

หัวหน้าพระความหวังใหม่สั่นคลอนรัฐบาลช่วยอย่างมีจังหวะก้าว โดยที่สามารถ ขยายเครือข่ายคะแนนนิยมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกันผู้ใหญ่บ้าน ยิ่งเมื่อรัฐบาลช่วยมีปัญหาความไม่ชอบธรรมทางการเมืองจากโครงการปฏิรูปที่ดินด้วย แล้ว พระความหวังใหม่ยิ่งมีความหวังอันสดใในในการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ไม่ว่ารัฐบาลช่วยเลือกที่ จะลาออกจากหรือยุบสภาก็ตามในระหว่างนั้น มีรายงานข่าวว่าที่น่าเชื่อถือว่า ผู้นำพระความหวังใหม่ ได้พบปะผู้นำฝ่ายค้านเกี่ยวกับการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ โดยที่การพบปะในลักษณะนี้ได้เคยปรากฏ เป็นข่าวมาก่อนแล้ว

แต่แล้วพระความหวังใหม่ก็เผชิญภัยกับภาวะความหวังใหม่ เมื่อหัวหน้าพระครร่วมมือ กับอดีตนายทหารที่เป็นผู้นำ รษช. ในการโค่นล้มการแก้ไขมาตรา 198-199 แห่งร่างรัฐธรรมนูญ เพียงข้อเท็จจริงปรากฏออกมาอย่างชัดเจน เช่น ผู้นำพระครรภชาธิปัตย์ซึ่งกำลังเล่นเกม “ซื้อเวลา” ไม่รังรองที่จะหาประโยชน์จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ภาค “รษช. คืนชีพ” จึงถูกระบายนี้ อย่างชุดชาด ซึ่งเป็นภาพที่บ่งชี้ในสังคมการเมืองไทยได้ ประกอบภาพลักษณ์ทางการเมือง ของหัวหน้าพระความหวังใหม่ไม่สู้ดีนัก อย่างน้อยในสายตาของกลุ่มพลังประชาธิปัตย์เพราระการ รณรงค์ในประเด็นเกี่ยวกับมาตรา 198-199 ไม่เพียงแต่จะเป็นการทำเรื่องเล็กให้กลายเป็นเรื่อง ใหญ่เท่านั้น หากยังแสดงให้เห็นจุดยืนของพระความหวังใหม่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจอีก ด้วยเหตุที่หัวหน้าพระความหวังใหม่มีภาพลักษณ์เช่นนี้เอง เมื่อมีการระบายนี้ “ภาค รษช. คืนชีพ” พระความหวังใหม่ก็ต้องเพลี่ยงพล้ำทางการเมืองอย่างสำคัญ

การประเมินสารสนเทศเกี่ยวกับการฟื้นชีพของระบบเด็ดขาด ช่วยสร้างความ ช่วยชุมชนในการสมรรษบัติใหม่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการประคับประคองรัฐบาลช่วย ภาค การฉ้อฉลอำนาจของคณะ รษช. และเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ยังคงอยู่ในความทรงจำของ

ประชาชน กรณีการฉ้อฉลหัวจักรรถไฟ ซึ่งเป็นข่าวในช่วงเดือนตุลาคม-พฤษจิกายน 2537 มีส่วนสำคัญในการกระดับความทรงจำของประชาชน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการยึดอาชญากรรมของรัฐบาลชวน ความผันแปรของเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ ปูทางให้พรรคชาดิพัฒนา “ตรับดสัตย์เพื่อชาติ” ได้โดยสะดวก

การเมืองไทยได้แปรสภาพเป็น “การเล่นเกม” โดยที่มีผู้เล่นสำคัญเพียง 4-5 กลุ่ม (พรรค) แต่ละกลุ่มอาจเปลี่ยนแปลงชื่อไปตามเวลา โดยท่องค์ประกอบของกลุ่มอาจแปรเปลี่ยนไปด้วย แต่ผู้เล่นเกมคนสำคัญยังคงเป็นคนหน้าเดิม เพียงแต่มีการโยกย้าย “มุ้ง” จากพรรคหนึ่งไปสู่อีกพรรคหนึ่งเท่านั้น

ผู้เล่นเกมการเมืองนี้ประกอบด้วยพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล กับพรรคการเมืองที่รอคอยเป็นรัฐบาล โดยที่จะไม่มีพรรคการเมืองใดทำหน้าที่เป็นพรรคฝ่ายค้านอย่างเต็มที่ การผสมรัฐบาลยังคงมีต่อไป โดยที่การผสมรัฐบาลมิได้เกิดขึ้นจากฐานรากทางอุดมการณ์ หากแต่เกิดจากผลประโยชน์ร่วมกัน

โครงสร้างการเมืองดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะดำเนินสืบต่อไปอีกช้านานอ่านเจริญจะตอกแก่ชนชั้นปักษ์ของที่ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง โดยที่ทหารจะมีบทบาททางการเมืองน้อยลง ภายใต้โครงสร้างทางการเมืองดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอ่านเจริญบริหารไม่ถูกตรวจสอบเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการถ่วงดุลที่เหมาะสมระหว่างอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจดุลการ กระบวนการกำหนดนโยบายต่างๆ ปราศจากความโปร่งใส ซึ่งเปิดช่องให้ “นักเลือกตั้ง” ที่ยึดกุมอ่านเจริญและวางแผนการใช้งบประมาณแผ่นดินในการสร้างคะแนนนิยมทางการเมืองจะยังคงปรากฏต่อไปในอนาคต โดยที่ยากจะหยุดยั้งได้แม้การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลจะเป็นไปด้วยอาการมุ่งมามเพียงใดก็ตาม

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมทวนิช กล่าวถึงระบบการเมืองการปกครองในปัจจุบันนี้อย่างถูกต้องว่า The System is Here to Stay (ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันจันทร์ที่ 28 พฤศจิกายน 2537) บัดนี้ สังคมการเมืองไทยได้ปรับตัวสู่ดุลยภาพใหม่ จากสังคมการเมืองภายใต้ระบบคณาธิปไตยของกลุ่มอำนาจยาธิปไตย มาสู่ระบบคณาธิปไตยของกลุ่มนักเลือกตั้ง โดยที่การแสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายยังคงมีต่อไป เพียงแต่แปรเปลี่ยนจากการกระจุกอยู่ในกลุ่มพลังอำนาจยาธิปไตย มาเป็นการกระจุกในกลุ่มนักเลือกตั้ง

ในสายตาของกลุ่มพลังประชาธิปไตย ดุลยภาพใหม่ของสังคมการเมืองไทยในปัจจุบัน มิใช่ดุลยภาพที่พึงประสงค์ บัญชาพื้นฐานมีอยู่ว่า การปรับเปลี่ยนดุลยภาพทางการเมืองอีกครั้งหนึ่งจะก่อให้เกิดได้อย่างไร

ข้อจำกัดของแนววิเคราะห์เชิงเกม

Richard Snyder ได้ชี้ข้อบกพร่องของทฤษฎีเกม ซึ่งอาศัยรูปแบบของคณิตศาสตร์มาใช้กับผลที่เกิดขึ้นในทางสังคมและการเมือง 2 ข้อ คือ

1. ทฤษฎีเกมหรือ อย่างน้อยส่วนที่เกี่ยวข้องกับมัน ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอ ดังนั้น ในกรณีนักรัฐศาสตร์จำเป็นต้องระวังในข้อจำกัดของรูปแบบคณิตศาสตร์ของมัน
2. อาจจะนับได้ว่าเป็นบทกลับของข้อแรก คือ รัฐศาสตร์ยังไม่พร้อมที่เดียวที่จะใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยนักคณิตศาสตร์เพื่อประยุกต์ใช้กับวิชารัฐศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง

นักทฤษฎีเกมบางท่านก็วิจารณ์นักทฤษฎีเกมด้วยกันว่า การเสนอการวิเคราะห์เชิงเกมแบบที่บรรจุอยู่ในโครงสร้างยุทธศาสตร์ เดิมวันนี้ขาดการรัดกุมที่ดีพอ ทั้งนี้ เพราะไม่มีเกมการเลือกใดๆ ที่เกิดความขัดแย้งจะยุติลงทันที หากแต่จะมีความต่อเนื่องผ่านช่วงเวลา ดังนั้นแนวความคิดเกี่ยวกับเกมต่อเนื่อง (Continuous game) จึงเกิดขึ้น

ประการแรก ตัวแบบสมมติที่สร้างขึ้นมา เพื่อช่วยในการตัดสินใจเพื่อนำมาใช้ในทางปฏิบัติจริงๆ หากเงื่อนไขของพฤติกรรมของนั้นแน่นدامเกม เราต้องทราบกว่าโดยแท้จริง อาจมีพฤติกรรมที่ออกนอกลุ่นออกเกม เพราะเมื่อถึงขั้นนั้นแล้วผู้เล่น ส่วนใหญ่จะไม่คำนึงว่าเป็นอย่างไรขอให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์อันสูงสุดของตนก็พอ ถ้าเป็นการใช้เกมมาเป็นการวิเคราะห์แบบที่ไม่มีความยืดหยุ่น จะสร้างปัญหาขึ้นได้ฉะนั้นผู้เล่น ควรได้ตระหนักรู้ว่า ทฤษฎีโลกแห่งความเป็นจริงต้องมีความสอดคล้องกัน

ประการที่สอง แนววิเคราะห์เชิงเกมได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นเพียง “Formal analysis” ซึ่งเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อช่วยให้เกิดจินตนาการในการวิเคราะห์ แต่ขอได้เป็นตัวแทนของโลกแห่งความเป็นจริงที่แท้จริงไม่ คำวิจารณ์เช่นนี้ดังอยู่บนความเชื่อที่ว่า ทฤษฎีโลกแห่งความเป็นจริงต้องมีความสอดคล้องกัน

ประการที่สาม ซึ่งต่อเนื่องจากคำวิจารณ์ที่แล้ว คือการวิเคราะห์แบบเกมนั้นได้มีการสมมติให้ปัจจัยหลายๆ อย่าง คงที่ไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ตัวกระทำการหรือผู้เล่นที่มีส่วนในเกม จะต้องมีการใช้ระบบเหตุผลแบบคงเส้นคงวา (Consistency) อย่างเสมอต้นเสมอปลาย เพราะในเกมที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกระทำต่างๆ หากไม่ได้มีการสมมุติว่า ผู้ตัดสินใจ มีความเสมอต้นเสมอปลายแล้ว ย่อมก่อให้เกิดปัญหาความซับซ้อนที่ยุ่งยากต่อการทำความเข้าใจแต่ในทางตรงกันข้ามถ้าหากสมมุติให้ผู้เล่นมีลักษณะคงเส้นคงวาดังกล่าวก็ก่อให้เกิดปัญหาในอีกแบบหนึ่ง คือ จำเป็นหรือไม่ที่ผู้ตัดสินใจในเกมจะต้องมีความเสมอต้นเสมอปลาย เช่นนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับข่าวสาร (Information) อาจมีส่วนทำให้ผู้ตัดสินใจในเกมเปลี่ยนทัศนะคิดหรือวิธีการคิดหรือใช้เหตุผลได้

นอกจากการสมมุติดังกล่าวแล้ว สิ่งที่มักเป็นปัญหาในการวิเคราะห์เชิงเกมเสมอคือ ผลตอบแทนที่ได้รับ (Pay-Offs) ในทางความเป็นจริงทางการเมืองและสังคมไม่อาจคาดออกมาเป็นหน่วยได้อย่างแน่นอนหรือแม้ว่าจะสามารถเสนอเป็นลักษณะคำพูด (Verbal Presentation) แต่ปัญหาที่คงอยู่คือการแจกแจงผลตอบแทนที่ได้รับอาจไม่ตรงกับสิ่งที่ผู้มีส่วนร่วมในเกมนั้นๆ คิดว่าควรจะเป็น ยิ่งเป็นปัญหาการจัดอันดับความพึงพอใจ (Preference) ด้วยแล้วยิ่งมีความยุ่งยาก เพราะการจัดลำดับความ喜好จะเป็นเรื่องค่อนไปในทางอัตติวิสัย (Subjective)

ประการที่สี่ การวิเคราะห์ในลักษณะที่มีการซึ้งน้ำหนักระหว่างการขาดทุนเป็นการมองในแง่เศรษฐศาสตร์มากเกินไป เพราะการตัดสินใจหรือการกระทำโดยส่วนใหญ่อาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยว่าจะได้เสียอะไรเป็นหลัก หากแต่เป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก และสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น และต้องอาศัยการตัดสินใจหรือเลือกเผชิญหน้ากับการทำท้ายหรือความขัดแย้งที่เกิดในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปแล้วแนววิเคราะห์เชิงเกมและเศรษฐศาสตร์นิยมพยายามเสนอแนวความคิดในการมองปัญหาการเมือง โดยอาศัยการวิเคราะห์ตัวกระทำในการเมืองซึ่งอยู่ในระดับย่อยเป็นหลักและมีสมมุติฐานที่สำคัญเกี่ยวกับตัวกระทำนั้นๆ คือความมีเหตุผล และความพยายามในการให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุด

สรุป

ทฤษฎีเกมเริ่มต้นจากตัวแบบคณิตศาสตร์และต่อมาได้มีผู้ประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ และพฤติกรรมของคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง หรือเรื่องของสังคม โดยเฉพาะเรื่องทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนข้ามชาติ หรือการส่งออก ที่ระบบการติดต่อสัมพันธ์จะอุกมาในรูปของการที่ไม่มีใครได้เปรียบเพียงแต่ฝ่ายเดียว เพราะมีการแบ่งปัน เนลิยผลประโยชน์ร่วมกัน ทุกคนได้รับ เพียงแต่ได้มากหรือน้อย ทั้งนี้ โดยอาศัยข้อสมมุติของนักเศรษฐศาสตร์ที่ว่าด้วย ความชอบด้วยเหตุผลของมนุษย์ จึงถือได้ว่าเป็นตัวแบบที่ช่วยทำให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจถึงผล หรือเหตุผลของการตัดสินใจ ของผู้มีอำนาจในสถานการณ์นั้นๆ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น แม้ว่าทฤษฎีเกมจะมีข้อจำกัดในการนำมาประยุกต์ใช้แต่ก็คงเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

เชิงอรรถ

¹ Maximin คือ การคำนึงถึงผลได้เป็นหลัก เป็นการเน้นผลได้ที่จะเกิดขึ้นเป็นสำคัญ หรือเป็นการตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์แก่คนมากที่สุด

² Minimax คือ การคำนึงถึงผลเสียเป็นหลัก เป็นการคำนึงการตัดสินใจอย่างรอบคอบมากที่สุด เป็นการตัดสินใจเลือกหนทางที่จะลดผลเสียหายให้น้อยที่สุด

³ สุวินัย ภารนาลัย.ทุนนิยมฟองสนุ๊. สำนักพิมพ์เม็ดกราย, กรุงเทพฯ,2537.

⁴ รังสรรค์ ชนะพรพันธ์. เศรษฐกิจการเมืองยุครัฐบาลชวน หลีกภัย.2539.

บรรณานุกรม

- จรูญ สุภาพ. การเมือง (Readings in Political Science). สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพาณิช,
กรุงเทพฯ, 2514
- นพคุณ เมืองแวง และคณะ. ขอบข่ายและแนวทางวิเคราะห์ของรัฐศาสตร์. สำนักพิมพ์
เชนเตอร์พับลิคเช็น, กรุงเทพฯ, 2524.
- พนม กินกร ณ อยุธยา และ พิทยา บวรวัฒนา. ศัพท์วิชาการและศัพท์บัญญัติทางรัฐประ-
ศาสนศาสตร์. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, 2524.
- วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์. แนวทางวิเคราะห์ทฤษฎีการเมือง. กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2529.
- รังสรรค์ ชนะพรพันธ์. เศรษฐกิจการเมืองยุครัฐบาลชวน หลีกภัย. สำนักพิมพ์ผู้จัดการ
กรุงเทพฯ, 2539.
- สุวินัย ภรณวลัย. ทุนนิยมฟองสบู่. สำนักพิมพ์ฟองสบู่, กรุงเทพฯ, 2537.
- สุโขทัยธรรมารักษ์, มหาวิทยาลัย. หลักและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์.
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยฯ, กรุงเทพฯ, 2535.
- Ordeshook, Pager C. Game theory and Political theory : an introduction. New York
The Press Syndicate of the University of Cambridge, 1988.
- Baer, Denise L. and Bositis, David A. Politics and Linkage in a democratic Society.
New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1993. P.28-36.

ທຖວຍກີ່ການຕັດສິນໃຈ (DECISION MAKING THEORY)

ความเป็นมา

การตัดสินใจเป็นศิลปะเฉพาะบุคคลที่จะทำการตัดสินใจ แม้จะมีทฤษฎีที่กล่าวถึง การตัดสินใจไว้เป็นแนวทาง แต่ผู้ตัดสินใจก็จำเป็นต้องใช้ความสามารถส่วนตัวช่วยในการตัดสินใจให้ดีขึ้น

ศูนย์กลางการตัดสินใจที่สำคัญที่สุดของระบบการเมืองได้แก่รัฐบาลโดยรัฐบาลมีหน้าที่กำหนดนโยบายนั้นตามปกติผู้ตัดสินใจมักเลือกนโยบายที่ให้ผลประโยชน์ต่อประเทศมากที่สุดและง่ายต่อการปฏิบัติซึ่งในการตัดสินใจนั้นผู้ตัดสินใจมักตกลอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยหลายๆอย่างซึ่งอิทธิพลนั้นอาจมีมากบ้างน้อยบ้างสุดแล้วแต่ลักษณะและความสำคัญของปัจจัย

แนวความคิดทางทฤษฎีการตัดสินใจที่เกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองนั้นมีหลายรูปแบบด้วยกันซึ่งนำมาใช้เป็นรูปแบบในการวิเคราะห์อีกทั้งเค้าโครงด้านทฤษฎียังได้รับการทดสอบวิเคราะห์กรณีศึกษาต่างๆ และยังนำแนวทางในการตัดสินใจนำมาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจว่าการตัดสินใจเป็นอย่างไร มีการกระทำอย่างไร มีผลต่อสังคมและส่วนรวมอย่างไร ซึ่งพฤติกรรมหรือการตัดสินใจนี้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลหรือองค์กรที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายทั้งภายในและภายนอกประเทศว่าเป็นไปในทางทิศใดและทำให้ทราบถึงประโยชน์ของการตัดสินใจอีกด้วย

บุคคลแรกที่ได้รับเริ่มศึกษากระบวนการตัดสินใจอย่างเป็นระบบคือทูชีไดดิส THUCYDIDES (อ.เบญจมาศ จันพันธ์, เอกสารประกอบการสอนวิชา PS603, พ.ศ.2539) นักประวัติศาสตร์สมัยกรีกโบราณได้เขียนหนังสือชื่อ The Peloponnesian War ซึ่งเขาได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่นำไปสู่การตัดสินใจของผู้นำครั้งต่างๆ เกี่ยวกับสงครามและสันติภาพ ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ยังใหญ่ที่ได้กระทำภายใต้สถานการณ์ที่เผชิญอยู่ เช่น ไม่ได้สนใจแต่เพียงเหตุผลของผลของทางเลือกของผู้นำรัฐและสภาพแวดล้อมที่เป็นระบบเท่านั้นแต่ขยายสู่ ใจเกี่ยวกับปัจจัยทางจิตวิทยา เช่น ความกลัว เกียรติภูมิ และผลประโยชน์เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างเดียว

ภายหลังสังคมโลกครั้งที่ 2 ความสนใจเรื่องการตัดสินใจได้เพิ่มขึ้นโดยได้ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจในฐานะที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญทางการเมืองและเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาของนักสังคมศาสตร์ดังนั้นการศึกษาเรื่องราواร์การตัดสินใจจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับ

1. การตัดสินใจที่เกิดขึ้น เกิดขึ้นอย่างไร

2. เทคนิคและเกณฑ์ต่างๆ ในการตัดสินใจของผู้บรรลุวัตถุประสงค์ที่แฉลงไว้

แนวความคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจมักจะปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ทางการเมืองและการศึกษาเกี่ยวกับสถาบันการเมืองแต่กระบวนการตัดสินใจที่ได้ศึกษาอย่างเป็นระบบในสาขาอื่นๆ ยกเว้นรัฐศาสตร์โดยที่นักจิตวิทยาจะสนใจเรื่องแรงจูงใจที่ทำให้คนตัดสินใจและสนใจสาเหตุว่าทำไปบางคนจึงประสบปัญหาในการตัดสินใจมากกว่าคนอื่นๆ นักเศรษฐศาสตร์จะมองการตัดสินใจของ ผู้บริโภค ผู้ผลิต ผู้ลงทุน และอื่นๆ ว่าทางเลือกของเขามีผลกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างไร นักทฤษฎีทางการบริหารจะพยายามแสวงหาทางประสิทธิภาพในการตัดสินใจของผู้บริการในรัฐบาลกลาง และโดยเฉพาะในเรื่องการวางแผนป้องกันประเทศในศตวรรษ 1960 เทคนิคที่ทราบกันโดยทั่วไปคือ การประเมินค่าของผลงาน (Cost Effectiveness) เทคนิคนี้ถูกนำมาใช้ในกระบวนการตัดสินใจซึ่งเป็นจุดสำคัญสำหรับนักรัฐศาสตร์ซึ่งสนใจในการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบายดังนั้นการตัดสินใจในนโยบายต่างประเทศจึงมุ่งเน้นเฉพาะปรากមการณ์ของผลประโยชน์ต่อสังคมศาสตร์และผู้กำหนดนโยบายในความสุมพันธ์ระหว่างประเทศ

สำหรับแนวทางการศึกษาการตัดสินใจในยุคปัจจุบัน กล่าวได้ว่าเริ่มขึ้นจากผลงานของ Richard Synder, H.W.Bruck และ Burton Sapain ในปี ค.ศ.1954 และหลังจากนั้นก็ได้มีนักวิชาการอีกหลายท่านได้ทำการศึกษาทางทฤษฎีเพิ่มเติมขึ้นลักษณะของการศึกษาในแนวทางการตัดสินใจนี้ ได้วางกรอบการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ อีกทั้งได้กำหนดปัจจัยตัวแปรต่างๆ เพื่อช่วยในการวิเคราะห์สิ่งที่เหมือนในรูปแบบทางทฤษฎีต่างๆ ก็คือ การจัดกลุ่มปัจจัยต่างๆ และวิธีการศึกษาซึ่งมีทั้งในลักษณะพรรณา尼ยมเกี่ยวกับระบบ มากันถึงการวัดปัจจัยโดยอาศัยระเบียบวิธีการศึกษาติดต่อสื่อสาร จากความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกัน

จากผลงานของนักวิชาการทั้งหลายทางด้านทฤษฎีการตัดสินใจได้นั้นที่จะศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการตัดสินใจดังนี้

1. กล่าวถึงลักษณะของผู้ตัดสินใจหรือตัวผู้กำหนดนโยบาย (Policy-Makers) ว่า เป็นผู้ตัดสินใจมีลักษณะอย่างไร เป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะความเชื่อในแนวใด

2. ศึกษาถึงกระบวนการตัดสินใจ (The Decision-Making Process) ว่าข้อตัดสินใจ ทำไม่ดีอย่างไรในลักษณะเช่นนั้น

3. ศึกษาถึงเทคนิคและเกณฑ์บรรทัดฐาน ที่มีผู้กำหนดนโยบายและฝ่ายบริหารนำมาใช้เพื่อทำให้ข้อตัดสินใจบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ความหมายของการตัดสินใจ

Herbert A.Simon อ้างว่า

การตัดสินใจ (Decision) คือการเลือกสรรทางเลือกที่มีอยู่จำกัดของมนุษย์ซึ่งอาจจะเกิดจากสามัญสำนึก หรือจากวิสัยทัศน์สำนึกได้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

ความปรารถนาของผู้ตัดสินใจกับเงื่อนไขต่างๆ ที่จะทำให้ความปรารถนาของผู้ตัดสินใจเป็นจริงขึ้นมาได้

William J.Gore อ้างว่า

การตัดสินใจคือแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งก่อให้เกิดการดำเนรงรักษากระบวนการทางสังคมในอันที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มบังเกิดผล

William T.Morris อ้างว่า

การตัดสินใจคือ ความนึกคิดในการเลือกวิธีการต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นรูปของจินตนาการหรือการใช้ด้วนแบบที่แน่นอนมนุษย์ทุกคนจะต้องตัดสินใจและการตัดสินใจนั้นเป็นกระบวนการที่ไม่สิ้นสุดการตัดสินใจที่จะให้ผลลัพธ์ที่สุดนั้นควรจะวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในทางเศรษฐกิจและวิชาการเฉพาะสาขา ก่อนต่อจากนั้นจึงใช้วิจารณญาณและประสบการณ์ประกอบการพิจารณาขั้นสุดท้าย

Dalton E.MacFarlan อ้างว่า

ว่าการตัดสินใจหมายถึงการกระทำเกี่ยวกับการเลือกที่ผู้บริหารองค์การเลือกแนวทางปฏิบัติอันหนึ่งจากทางเลือกที่มีอยู่หลายทาง

Thomas J.Aitchison และ Winston W.Hill อ้างว่า

ว่าการตัดสินใจหมายถึงความคิดและการกระทำการที่นำไปสู่การเลือกหรือการตกลงใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

George R.Terry อ้างว่า

ว่าการตัดสินใจหมายถึงการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งที่ต้องยุบรวมฐานของกฎเกณฑ์จากทางเลือกสองทางหรือมากกว่าสองทางเลือกที่เป็นไปได้

จรุญ สุภาพ อ้างว่า

กล่าวถึงการตัดสินใจว่าหมายถึงกระบวนการในการพิจารณาการศึกษาให้รู้ว่าปัญหาคืออะไรมีหนทางในการแก้ไขปัญหาที่ทางและได้เลือกใช้หนทางใดในการแก้ไขปัญหา

อุทัย หรัณโตร อ้างว่า

กล่าวถึงการตัดสินใจว่าหมายถึงการซึ่งใจ ไตรตรอง และการตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติที่เห็นว่าดีที่สุด วิธีใดวิธีหนึ่งจากหลายวิธี เพื่อให้บังเกิดผลที่ประสงค์และเกิดความเสียหายน้อยที่สุด

ศ.ดร.ติน ปรัชญพุทธ อ้างว่า

ว่าการตัดสินใจหมายถึงการเลือกดำเนินการ (หรือไม่ดำเนินการ) ที่เห็นว่าดีที่สุด (เลวที่สุด) สำหรับขั้นตอนการตัดสินใจ รวมถึง (1)การทำความเข้าใจในปัญหาและข้อเท็จจริงต่างๆ (2)การรวบรวมข่าวสารและข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ (3)วิเคราะห์ข่าวสารและข้อมูลแล้วนำมาพิจารณาเลือกทางปฏิบัติไว้หลายทาง (4)การเลือกปฏิบัติที่ดีที่สุดเพียงทางปฏิบัติเดียว (5)การดำเนินการให้เป็นไปตามผลของการตัดสินใจ (6)การติดตามและประเมินผลการดำเนินการ

เบญจมาส จีนาพันธ์ อ้างว่า

การตัดสินใจหมายถึงการกระทำการคัดเลือกทางเลือกหลายทาง ซึ่งทั้งเลือกเหล่านั้นมีความไม่แน่นอนหรือว่าเป็นทางเลือกที่มีความสำคัญใกล้เคียงกันผู้ตัดสินใจทำการคัดเลือกทางเลือกที่มีความสำคัญใกล้เคียงกันผู้ตัดสินใจทำการคัดเลือกทางเลือกหลายทางตามเกณฑ์บรรทัดฐานที่ได้กำหนดไว้และตัดสินใจเลือกแนวทางที่มีคุณค่าหรือก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีผลเสียน้อยที่สุด ก่อให้เกิดผลดีมากที่สุดและมีความเหมาะสมสมมากที่สุด

ข้อตัดสินใจหรือการวินิจฉัยสั่งการหรือการตัดสินสั่งการหมายถึงทางเลือกทางหนึ่งจากทางเลือกหลายทางที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด และสมควรนำมาใช้ในทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

สำหรับข้อตัดสินใจที่รัฐนำมาใช้ในทางปฏิบัติเรียกว่านโยบาย (Policy) ของรัฐหรือการกระทำ (Action) ของรัฐ

สรุป การตัดสินใจ หมายถึงการเลือกสรรทางเลือกที่คิดว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุด จากทางเลือกหลาย ๆ ทางเพื่อนำมาปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายและเกิดผลเสียหายน้อยที่สุด

การตัดสินใจจะมีความคล้ายคลึงกับการกำหนดนโยบายโดยที่การตัดสินใจถือว่า เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการกำหนดนโยบายโดยที่การตัดสินใจถือว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการกำหนดนโยบายส่วนนโยบายเป็นผลของการตัดสินใจซึ่งการกำหนดนโยบายจะมี ความหมายกว้างกว่าการ “การตัดสินใจ”

ลักษณะที่สำคัญของการตัดสินใจ

1. การตัดสินใจเป็นลักษณะของการมุ่งผลในอนาคตกล่าวคือการตัดสินใจเป็นการกระทำในปัจจุบันอันมีผลลัพธ์เนื่องมาจากอดีตเพื่อต้องการบรรลุผลอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต การตัดสินใจจึงต้องอาศัยการคาดหมายเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าอนาคตจะเป็นอย่างไรและการปฏิบัติงานอันเป็นผลจากการตัดสินใจนั้นจะให้ผลอย่างไรซึ่งอาจจะเป็นไปตามที่คาดหมายไว้ก็ได้ เพราะเหตุการณ์หลายอย่างที่จะกระทบกระเทือนผลของการตัดสินใจนั้นอาจอยู่นอกเหนือไป จากการควบคุมของผู้ที่ทำการตัดสินใจและผู้ตัดสินใจก็ไม่สามารถรู้ล่วงหน้าว่าเหตุการณ์เหล่านั้นจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างใด

2. การตัดสินใจมีลักษณะเป็นการเสี่ยงการเสี่ยงกับเหตุการณ์ในอนาคต เพราะไม่ สามารถที่จะทราบได้อย่างแน่นอนว่า เหตุการณ์ในอนาคตจะเป็นอย่างไรไม่มีการตัดสินใจในครั้ง ใดที่ไม่เกี่ยวกับการเสี่ยงแต่จะเป็นอยู่กับปริมาณหรือขอบเขตในการเสี่ยงซึ่งอาจจะมากหรือน้อย แตกต่างกันไปตามลักษณะของปัญหา

นโยบายที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจ

ทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision-Making Theory) เป็นการศึกษากระบวนการตัดสินใจซึ่งจะพิจารณาการกระทำของรัฐว่าเกิดขึ้นจากพฤติกรรมคุณลักษณะและแรงจูงใจของส่วนต่าง ๆ ภายในรัฐทฤษฎีนี้มีส่วนสำคัญในการพิจารณาส่วนต่าง ๆ ภายในรัฐที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายแทนที่การศึกษาการกระทำของรัฐเป็นเพียงหน่วยเดียว

ในการสร้างทฤษฎีการตัดสินใจนั้น นักวิชาการได้ใช้หลัก 3 ประการคือ

1.มุ่งเน้นในโลกทัศน์ของผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) ซึ่งจำแนกได้เป็น

1.1หน่วยงานที่เป็นองค์กร (Organization Unit) ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงต่างประเทศหรือสถานทูต เป็นต้น

1.2หน่วยที่เป็นบุคคล (Individual Unit) ที่เกี่ยวข้องเช่น คณะทูต เป็นต้น

2.มุ่งเน้นการตัดสินใจของฝ่ายต่างๆว่าผลของการตัดสินใจจะมีผลเพียงใดต่อนโยบายของรัฐบาล

3.มุ่งเน้นว่าการตัดสินใจนั้นจะเกิดในสถานการณ์สดอาจเป็นสถานการณ์ธรรมดาก็ได้ ไปหรือสถานการณ์ในยามวิกฤติก็ได้ซึ่งจะแสดงให้เห็นความสามารถของผู้ตัดสินใจเป็นอย่างดี

ส่วนประกอบของทฤษฎีการตัดสินใจ

แนวทางในการศึกษาทฤษฎีการตัดสินใจต้องมีการศึกษาแนวทางการตัดสินใจเป็นระบบซึ่งเป็นการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆมีผลทำให้เกิดระบบโดยมีองค์ประกอบอยู่หลายประการตามทัศนะของเพทวิชร์ เอ็ม มอร์แกน (Patrick M.Morgan) ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

1.INPUT สิ่งที่ใส่เข้าไปคือ สิ่งที่ใส่เข้าไปในระบบ เช่น ข่าวสารและข้อมูลต่างๆและปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศเป็นต้น

2.MEMORY ส่วนความจำประกอบด้วยอุปกรณ์และกระบวนการต่างๆซึ่งเก็บข้อมูลและเรียกข้อมูลกลับเข้าใช้งานอีกครั้งหนึ่งซึ่งในส่วนความจำนี้นักวิชาการบางท่านเรียกว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลง (Conversion Process) โดยทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงสิ่งที่ใส่เข้าไปในระบบที่เป็นสิ่งที่ออกจากระบบ

3.DECISION ข้อตกลงใจเป็นสิ่งที่ให้ปฏิบัติซึ่งเป็นผลมาจากการวิเคราะห์ข้อมูลและขีดความสามารถที่ปฏิบัติได้เพื่อกระทำการอย่างต่อสภาพแวดล้อม

4.OUTPUT ข้อตกลงใจเป็นสิ่งที่ให้ปฏิบัติซึ่งออกมากในรูปของนโยบายหรือการกระทำ

5.GOAL เป้าหมายคือวัตถุประสงค์อะไรก็ตามที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการกระทำ

6.FEEDBACK สิ่งที่ป้อนกลับคือข้อมูลใหม่ที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิกริยาโดยต้องตอบต่อการกระทำในครั้งแรกแล้วย้อนกลับเข้าสู่ระบบกากลยเป็นที่ใส่เข้าไปใหม่ซึ่งระบบจะเริ่มทำงานตามขั้นตอนอีกครั้งหนึ่งซึ่งทำให้ระบบหมุนเวียนเป็นวัฏจักร

หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจ

1. ภายใต้สถานการณ์ที่แน่นอนซึ่งเราทราบว่าจะมีเหตุการณ์อย่างใดเกิดขึ้นในอนาคตและเราทราบผลของแต่ละทางเลือกได้แน่นอนดังนั้นการตัดสินใจจึงเป็นการนำทางเลือกที่ได้มาเปรียบเทียบกันและเลือกทางเลือกที่ให้เป็นประโยชน์ต่อตัวเรามากที่สุด

2. ภายใต้สภาพการณ์ที่เสี่ยงในกรณีเช่นนี้ผู้ตัดสินใจไม่อาจทราบผลจากการกระทำว่าเป็นอย่างไรแน่ เพราะขึ้นอยู่กับเหตุการณ์แวดล้อมที่มีผลต่อการตัดสินใจนั้นๆ แต่ที่พอจะคาดคะเนได้ว่าภาวะแวดล้อมต่างๆ นั้นมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้โดยอาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็นดังนั้นการตัดสินใจเลือกเอาทางเลือกใดจำเป็นจะต้องคำนึงถึงความน่าจะเป็นแล้วนำมารวมกันแล้วตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ค่าของมูลค่าคาดหวังสูงสุดซึ่งรายละเอียดจะแสดงในเรื่องทฤษฎีการตัดสินใจ

3. ภายใต้สภาพการณ์ที่ไม่แน่นอนหลักเกณฑ์การตัดสินใจประเภทนี้ทำได้โดยยาก เพราะเหตุว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการตัดสินใจนั้นมีความไม่แน่นอนผู้ตัดสินใจไม่ทราบความน่าจะเป็นที่เกิดขึ้นของแต่ละเหตุการณ์ดังนั้นจึงไม่สามารถคำนวนมูลค่าคาดหวังของผลประโยชน์ในแต่ละทางเลือกได้ จึงต้องใช้วิธีอื่นในการเลือกกลยุทธ์ปุ่มจุบันยังไม่มีวิธีการใดที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่ดีที่สุดแต่ก็มีวิธีการในการตัดสินใจภายใต้สภาพการณ์ที่ไม่แน่นอนที่นิยมใช้กันดังต่อไปนี้

1. Maximax Criteria
2. Maximin Criteria
3. Hurwicz Alpha Criteria
4. Laplace Criteria
5. Regret Criteria

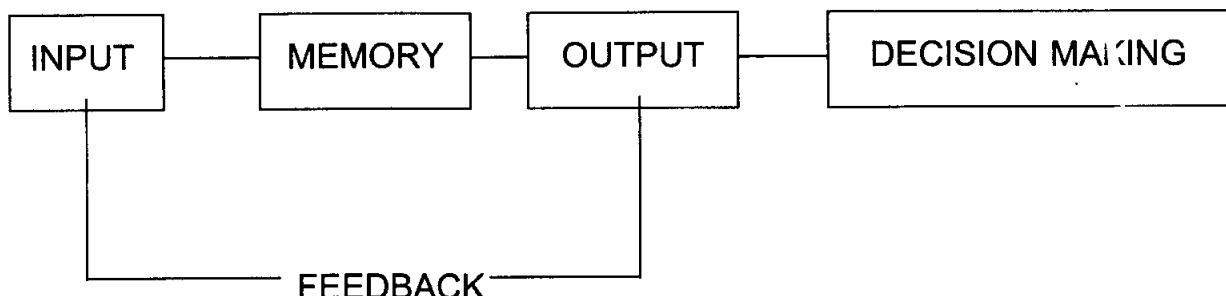
ขั้นตอนในการตัดสินใจ

ในกระบวนการตัดสินใจนั้นจะประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญๆ คือ

1. การพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือประเด็นของปัญหาที่จะตัดสินใจ การตัดสินใจที่ดีนั้นอยู่ที่การที่ผู้ตัดสินใจต้องทราบอย่างแน่ชัดว่าวัตถุประสงค์ที่ต้องการคืออะไร หรือในกรณีที่เป็นการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหา ก็จำเป็นที่จะต้องทราบปัญหาที่แท้จริงก่อนที่จะตัดสินใจ โดยนัยนี้ผู้ตัดสินใจจึงจำเป็นต้องพิจารณาเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และคาดคะเนเหตุการณ์ว่า ในอนาคตนั้นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานคืออะไรนักบริหารที่ดีมักจะไม่รอให้เกิดผลเสียขึ้นมาเสียก่อนจึงค่อยทราบปัญหาการหมั่นวิเคราะห์เหตุการณ์อยู่เสมอจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้ทราบถึงปัญหาได้ทันท่วงทีหรือสามารถทราบถึงอุปสรรคในอนาคตของการดำเนินงานได้จะได้แก้ไขหรือหาช่องทางใหม่ที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

ส่วนประกอบของทฤษฎีการตัดสินใจ ตามทัศนะของ

PATRICK M. MORGRAN

2. การพิจารณาประเด็นด่างๆที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการตัดสินใจในเรื่องต่างๆมักจะเกี่ยวกับเรื่องอื่นๆด้วยจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นๆด้วยประเด็นที่จะต้องพิจารณามีมากหลายชนิดด้วยกันทั้งที่อยู่ภายในและภายนอกองค์การ เพราะการตัดสินใจของเรามาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจจะกระทบกระเทือนถึงฝ่ายอื่นๆหรือเรื่องอื่นๆ เช่นการเปลี่ยนแปลงระบบงานเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานจำต้องพิจารณาถึงประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มการทำงานด้วย

3. การกำหนดทางเลือกการกระทำ เป็นการหาลู่ทางในการตัดสินใจเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาหรือเพื่อดำเนินการการกำหนดทางเลือกนี้อาจทำได้หลายทางอาทั้ยความรู้ประสบ

การณ์ความคิดสร้างสรรค์หรือการประมวลความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญการปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อได้ใช้ทางเลือกหลายๆ ทางมาประเมินคุณค่าต่อไปอย่างไรก็ตามแม้ว่านักบริหารฯ ต้องคิดหาทางเลือกมาหลายทางก็ตามก็ไม่หมายความว่าจะต้องพิจารณาทางเลือกที่อาจเป็นไปได้ทั้งหมดเสียก่อนเจึงค่อยตัดสินใจ เพราะการกระทำเช่นนั้นอาจทำให้ต้องเสียเวลาล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์หรือต้องใช้ทรัพยากรามากมายนักบริหารฯ จึงต้องพิจารณาทางเลือกเท่าที่เห็นว่า จะทำให้การตัดสินใจมีผลตามที่ต้องการเท่านั้นนอกจากนี้ปัญหาลักษณะเดียวกันที่เกิดต่างเวลา กันอาจมีทางเลือกต่างกัน เพราะเหตุการณ์ประสบการณ์ของนักบริหารทรัพยากรข้อจำกัดนโยบายและวัตถุประสงค์แตกต่างกัน

4. การกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินใจและการประเมินทางเลือก โดยทั่วไปเรา วิเคราะห์ทางเลือกต่างๆ โดยเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์บางประการที่กำหนดขึ้นรวมทั้งการ พิจารณาเปรียบเทียบได้ผลเสียของทางเลือกแต่ละทางด้วยถ้าทางเลือกแต่ละทางจะช่วยให้บรรลุ วัตถุประสงค์ได้ในระดับแตกต่างกันก็จำต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์หรือ กำหนดระดับของการบรรลุวัตถุประสงค์หรือกำหนดระดับของการบรรลุวัตถุประสงค์หรือ กำหนดระดับของการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการเสียก่อน

การพิจารณาเกี่ยวกับเกณฑ์ที่จะใช้ในการเปรียบเทียบและประเมินค่าทางเลือกมีข้อ สังเกตโดยทั่วไปดังต่อไปนี้(แม้ว่าหลักเกณฑ์เฉพาะเจาะจงที่ใช้ในการวิเคราะห์ทางเลือกจะขึ้น อยู่กับสภาพการณ์ของการตัดสินใจ)

1. ทางเลือกนั้นจะด้องมุ่งไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
2. ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจเลือกทางนั้นจะต้องอยู่ในลักษณะที่ประหยัด หรือมีประสิทธิภาพ
3. ทางเลือกนั้นๆ จะต้องมีทางที่จะปฏิบัติได้จริงๆ
4. ผลอันไม่พึงประสงค์ที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจใช้ทางเลือกนั้นๆ จะต้องมีน้อย ที่สุด
5. ผู้รับผิดชอบที่จะดำเนินเรื่องตามแนวทางที่ตัดสินใจ เห็นชอบ และพร้อมที่จะปฏิบัติ ตามทางเลือกที่จะดำเนินการ
6. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทันกับสถานการณ์หรือความต้องการ

ในการประเมินทางเลือกจะต้องพิจารณาถึงเป้าหมายและแผนงานของหน่วยงาน โดยส่วนรวมด้วยเพื่อการตัดสินใจแต่ละครั้งมิได้มีอิสระตอกันนอกเหนือการตัดสินใจดำเนิน

งานในปัจจุบันเป็นภาระผูกพันถึงการกดดันใจในอนาคตจึงต้องรวมผลได้ผลเสียทั้งในปัจจุบัน และที่ผูกพันในอนาคตด้วย

5. การตัดสินใจดำเนินการ เป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายของการเลือกการทำอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นผลจากการเบรี่ยงเที่ยบและวิเคราะห์ทางเลือกต่างๆว่าทางใดจะได้ผลดีที่สุดในการตัดสินใจนั้นนอกจากการวิเคราะห์ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาแล้วจำต้องอาศัยประสบการณ์วิจารณญาณและความสามารถและความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตของนักบริหารรวมทั้งพิจารณาถึงช่องทางที่จะทำให้ผลจากการตัดสินใจเป็นไปได้ในทางปฏิบัติด้วย เพราะต้องไม่มีมูลว่าการตัดสินใจที่ดีคือการตัดสินใจที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ผลดีที่สุด(ซึ่งอาจจะไม่ใช่ทางเลือกที่ดีที่สุดจากการวิเคราะห์ก็ได้)การสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและนำไปปฏิบัติก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ช่วยให้การตัดสินใจบังเกิดผล

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการตัดสินใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับผลที่ต้องการในอนาคต ด้านนี้การกำหนดวัดถูประسنศ์นโยบายหรือเป้าหมายล่วงหน้าซึ่งเป็นการระบุลงไปว่าต้องการผลอย่างไรและเพื่อเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจหากนักบริหารไม่ทราบวัดถูประسنศ์หรือเป้าหมายขององค์การและวัดถูประسنศ์ของหน่วยงานอื่นที่ทำงานเกี่ยวข้องกันก็เป็นการยากที่จะให้งานบรรลุที่ต้องการนอกจากการพิจารณาวัดถูประسنศ์และนโยบายแล้วนักบริหารจำต้องพิจารณาประมาณและคุณภาพของทรัพยากร (คน เงิน วัสดุ ความรู้ ความชำนาญ) ที่จะใช้ในการตัดสินใจแต่ละเรื่องรวมทั้งการพิจารณาถึงข้อจำกัดต่างๆซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจด้วย

หัวใจของการตัดสินใจ

1. ศึกษาโดยการเน้นที่ความรับรู้ของผู้ตัดสินใจ (Perception of Decision Making) โดยศึกษาในมุมมองหรือการวินิจฉัยภาพของโลกหรือสถานการณ์ต่างๆตามการวินิจฉัยของผู้ตัดสินใจว่าคิดอย่างไรมองอย่างไรก็จะกำหนดนโยบายออกมาอย่างนั้น

2. เป็นการศึกษาพฤติกรรมของผู้ตัดสินใจที่มีบทบาทต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศของรัฐการกระทำการของรัฐคือการดำเนินงานของผู้กระทำเหล่านั้นในนามของรัฐ

3. เน้นการศึกษาวิเคราะห์การตัดสินใจที่เกิดขึ้นในกระบวนการตัดสินใจว่ามีขั้นตอนอย่างไรมากกว่าการศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการบวนการตัดสินใจหรือผลกระทบของนโยบายจากการตัดสินใจ

4. เน้นการใช้แนวความคิดในเรื่องระบบซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนที่ใส่เข้าไป (Input) และส่วนที่ออกมานอก (Output) ซึ่งมีผลทำให้เกิดระบบ

5. เน้นการศึกษาถึงพฤติกรรมในการตัดสินใจเพื่อให้ได้ข้อตกลงใจซึ่งผู้ตัดสินใจจะกระทำการตัดสินใจในสภาพแวดล้อมที่รับรู้มากกว่าที่จะมองจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นจริง

จะเห็นว่าทฤษฎีการตัดสินใจจึงเน้นการรับรู้ซึ่งผู้ตัดสินใจเป็นผู้กำหนดสถานการณ์ที่รับรู้เข้าไปเกี่ยวข้องและเน้นการรับรู้ในทัศนะของผู้ตัดสินใจมากกว่าโลกความเป็นจริง มีนักวิชาการที่สนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ

Joseph Frankel กล่าวว่าทฤษฎีการตัดสินใจควรนำสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุวิสัยเข้ามาพิจารณาด้วยถึงแม้ว่าปัจจัยนั้นจะไม่อยู่ในใจของผู้ตัดสินใจ Michel Brecher กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติมีผลกระทบโดยตรงต่อผลลัพธ์ต่อการตัดสินใจโดยตรงและมีอิทธิพลต่อทางเลือกของนโยบายต่างๆ และถูกกลั่นกรองโดยจินตนาการของผู้ตัดสินใจ

Braybrooke and Lindblom กล่าวว่าการตัดสินใจแม้ไม่สามารถกำหนดได้อย่างเต็มที่ในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุมีผล แต่ก็มีความเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือผู้ตัดสินใจจะพิจารณาสถานการณ์อย่างไรในความสัมพันธ์กับปัญหาที่เผชิญอยู่

ในการตัดสินใจทุกรังของผู้ตัดสินใจที่เกิดขึ้นในสภาพการณ์ต่างๆ จะประกอบด้วยปัจจัยและเงื่อนไขภายนอกและภายในปัจจัยภายนอกคือสภาพภูมิศาสตร์ในระบบของโลกปัจจัยภายนอกคือกำลังทหารของรัฐซึ่งความสามารถทางเศรษฐกิจโครงสร้างของระบบการเมืองความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์นับบทบาทของหนังสือพิมพ์ข้อมูลต่างๆ ในการประเมินปัญหาที่เกิดขึ้นคุณค่าต่างๆ ของผู้กำหนดนโยบายที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจ

ทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision-Making Theory) เป็นการศึกษาระบวนการตัดสินใจซึ่งจะพิจารณาการกระทำการของรัฐว่าเกิดขึ้นจากพฤติกรรมคุณลักษณะและแรงจูงใจของส่วนต่างๆ ภายในรัฐทฤษฎีนี้มีส่วนสำคัญในการพิจารณาส่วนต่างๆ ภายในรัฐที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายแทนที่การศึกษาการกระทำการรัฐเป็นเพียงหน่วยเดียว

ในการสร้างทฤษฎีการตัดสินใจนั้นนักวิชาการได้ใช้หลัก 3 ประการคือ

1. มุ่งเน้นในโลกทัศน์ของผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) ซึ่งจำแนกได้เป็น

1.1 หน่วยงานที่เป็นองค์กร (Organization Unit) ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวง ต่างประเทศหรือสถานทูต เป็นต้น

1.2 หน่วยที่เป็นบุคคล (Individual Unit) ที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะทูต เป็นต้น

2. มุ่งเน้นการตัดสินใจของฝ่ายต่างๆ ว่าผลของการตัดสินใจจะมีผลเพียงใดต่อนโยบายของรัฐบาล

3. มุ่งเน้นว่าการตัดสินใจนั้นจะเกิดในสถานการณ์สดอาจเป็นสถานการณ์ธรรมชาติ ทั่วๆ ไปหรือสถานการณ์ในยามวิกฤติก็ได้ซึ่งจะแสดงให้เห็นความสามารถของผู้ตัดสินใจเป็นอย่างดี

ส่วนประกอบของทฤษฎีการตัดสินใจ

แนวทางในการศึกษาทฤษฎีการตัดสินใจต้องมีการศึกษาแนวทางการตัดสินใจเป็นระบบซึ่งเป็นการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ มีผลทำให้เกิดระบบโดยมีองค์ประกอบอยู่หลายประการตามทัศนะของเพทริชค์ เอ็ม มอร์แกน (Patrick M.Morgan) ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

1. **INPUT** สิ่งที่ใส่เข้าไปคือ สิ่งที่ใส่เข้าไปในระบบ เช่น ข่าวสารและข้อมูลต่างๆ และปัจจัยภายนอกประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศเป็นต้น

2. **MEMORY** ส่วนความจำประกอบด้วยอุปกรณ์และกระบวนการต่างๆ ซึ่งเก็บข้อมูลและเรียกข้อมูลกลับเข้าใช้งานอีกครั้งหนึ่งซึ่งในส่วนความจำนั้นกิจกรรมบางท่านเรียกว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลง (Conversion Process) โดยทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงสิ่งที่ใส่เข้าไปในระบบที่เป็นสิ่งที่ออกจากระบบ

3. **DECISION** ข้อตกลงใจเป็นสิ่งที่ให้ปฏิบัติซึ่งเป็นผลมาจากการวิเคราะห์ข้อมูลและขีดความสามารถที่ปฏิบัติได้เพื่อกระทำการอย่างต่อสภาพแวดล้อม

4. **OUTPUT** ข้อตกลงใจเป็นสิ่งที่ให้ปฏิบัติซึ่งออกมากในรูปของนโยบายหรือการกระทำ

5. **GOAL** เป้าหมายคือวัตถุประสงค์อะไรตามที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการกระทำ

6.FEEDBACK สิ่งที่ป้อนกลับคือข้อมูลใหม่ที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิกริยาโดยตอบต่อการกระทำในครั้งแรกแล้วย้อนกลับเข้าสู่ระบบกลยุทธ์เพื่อให้ระบบจะเริ่มทำงานตามขั้นตอนอีกรอบหนึ่งซึ่งทำให้ระบบหมุนเวียนเป็นวัฏจักร

รูปแบบของการเป็นกระบวนการกำหนดนโยบายการตัดสินใจ (Decision Making Process)

กระบวนการกำหนดนโยบายการตัดสินใจประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

1. มีการระบุประเด็นปัญหาที่จะทำการตัดสินใจว่าเป็นเรื่อง (Issue) อะไร
2. มีการวางแผน (Planning) ว่าจะเลือกแนวทางแบบไหนโดยมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์
3. มีการวินิจฉัยสั่งการ (Decision)
4. มีการนำมาใช้ในทางปฏิบัติหรือประกาศเป็นนโยบาย (Implementation)
5. มีการประเมินผล (Evaluation) โดยมีรายชื่อจะจัดอยู่ใน Decision Making Process ก็ต่อเมื่อการประเมินนั้นถูกนำมาใช้เป็นปัจจัยนำเข้ามาใหม่เท่านั้น

ตัวแบบของกระบวนการตัดสินใจ (Decision making Process Model)

1. กลุ่มของ Richard Snyder, H.W.Bruck, Burton Sapin

ริ查ร์ด สไนเดอร์ (Richard Snyder) เอช ดับเบิลยู บรัค (H.W.Bruck) และเบอร์ตัน เอ็ม แซปิน (Burton Sapin) นับได้ว่าเป็นนักวิชาการสมัยใหม่กลุ่มแรกที่เสนอทฤษฎีการตัดสินใจข้อเสนอแนะที่สำคัญของสไนเดอร์และพากมีจุดเด่นที่ว่าให้ทำการศึกษาวิเคราะห์การตัดสินใจข้อเสนอแนะที่สำคัญของสไนเดอร์และพากมีจุดเด่นที่ว่าให้ทำการศึกษาวิเคราะห์การตัดสินใจจากแง่มุมของผู้กำหนดนโยบายทำให้สามารถเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องมากกว่าจะมองจากข้อเท็จจริงและความรู้ความสามารถจากนักวิชาการสไนเดอร์ บรัค และแซปิน ได้อธิบายว่าการตัดสินใจของผู้ตัดสินใจซึ่งกระทำในนามของรัฐเกิดขึ้นในสถานการณ์และสถานการณ์นั้นจะถูกกำหนดโดยผู้แสดงบทบาทอื่นเพื่อเป้าหมายที่เป็นไปได้หรือเพื่อวิธีการที่เป็นไปได้หรือเพื่อนำไปสู่ยุทธศาสตร์ของการกระทำ

การตัดสินใจทัศนะของสไนเดอร์ ปรีค และแซปิน ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ

1.ปัจจัยและเงื่อนไขภายใน (Internal Setting) ได้แก่ปัจจัยเงื่อนไขภายในรัฐของผู้ตัดสินใจ คือ ความสามารถทางการทหาร เศรษฐกิจ ระบบการเมืองภายใน ความคิดเห็นของมติมหาชน ที่ตั้งภูมิศาสตร์ พฤติกรรมและโครงสร้างทางสังคม ศีลธรรมจรรยา ทัศนคติ อำนาจแห่งชาติ และพรตุกรรมเมือง เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความรู้ของผู้ทำการตัดสินใจว่ายังใด มีความสำคัญต่อระบบมากที่สุด

2.ปัจจัยและเงื่อนไขภายนอก (External Setting) เป็นตัวข้อจำกัดนอกขอบเขตของรัฐคือปฏิกริยาของอื่นๆระบบโลกการกระทำต่อองค์กรระหว่างประเทศหรือ ผู้แสดงบทบาทอื่นๆวัฒนธรรมของรัฐอื่นและสังคมอื่น

3.กระบวนการในการตัดสินใจ (Decision Process) หมายถึงระเบียบการ (Process) กฏการตัดสินใจ (Decision Rules) เทคนิคต่างๆหรือวิธีอื่นๆที่นำมาใช้โดยมีส่วนร่วมในโครงสร้างการตัดสินใจ (Decision Structure)พยายามทำการคัดเลือกต่างๆของการตัดสินใจ ท่ามกลางสถานการณ์ต่างๆ

จะเห็นว่าปัจจัยและเงื่อนไข (Setting) คือกลุ่มของปัจจัยและเงื่อนไขที่เป็นไปได้ที่อาจส่งผลกระทบต่อการกระทำการตัดสินใจ คือปัจจัยและเงื่อนไขโดยขึ้นอยู่กับทัศนะการรับรู้การตัดสินใจและความมุ่งหมายของผู้ตัดสินใจส่วนกระบวนการตัดสินใจจะเป็นตัวที่ทำให้มีการตัดสินใจออกมานะ

โครงสร้างทางการตัดสินใจคือสถาบันองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ

กระบวนการในการตัดสินใจประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ

1.ขอบเขตและหลักความสามารถ (Spheres of Competence) ขององค์กรที่ตัดสินใจ (Decision-Making Organization) หรือหน่วยที่ตัดสินใจ (Decision-Making Unit) ซึ่งอาจเป็นองค์กรที่เคร่งครัดหรือหละหลวยเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงหรือไม่มีลักษณะเป็นระบบราชการในระดับใดประกอบด้วย

- 1.1 อำนาจของผู้ตัดสินใจมีขอบเขตเพียงใด
- 1.2 ความเชี่ยวชาญของผู้ตัดสินใจ
- 1.3 การเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้ตัดสินใจต่อกระบวนการตัดสินใจว่ามากน้อยเพียงใด

2. การสื่อสารและข้อมูลข่าวสาร (Communication and Information) ในองค์การที่ตัดสินใจเกี่ยวข้องกับการสื่อสารภายในองค์การโดยติดต่อกับโครงสร้างการตัดสินใจที่ต้องการกันอย่างไร มีการรวมกลุ่มกันอย่างไร และได้รับข้อมูลข่าวสารจากภายนอกองค์กรมากน้อยเพียงใดและองค์การที่ตัดสินใจหรือหน่วยที่ตัดสินใจมีการปรับตัวอย่างไรในการรับข่าวสารจากภายนอก

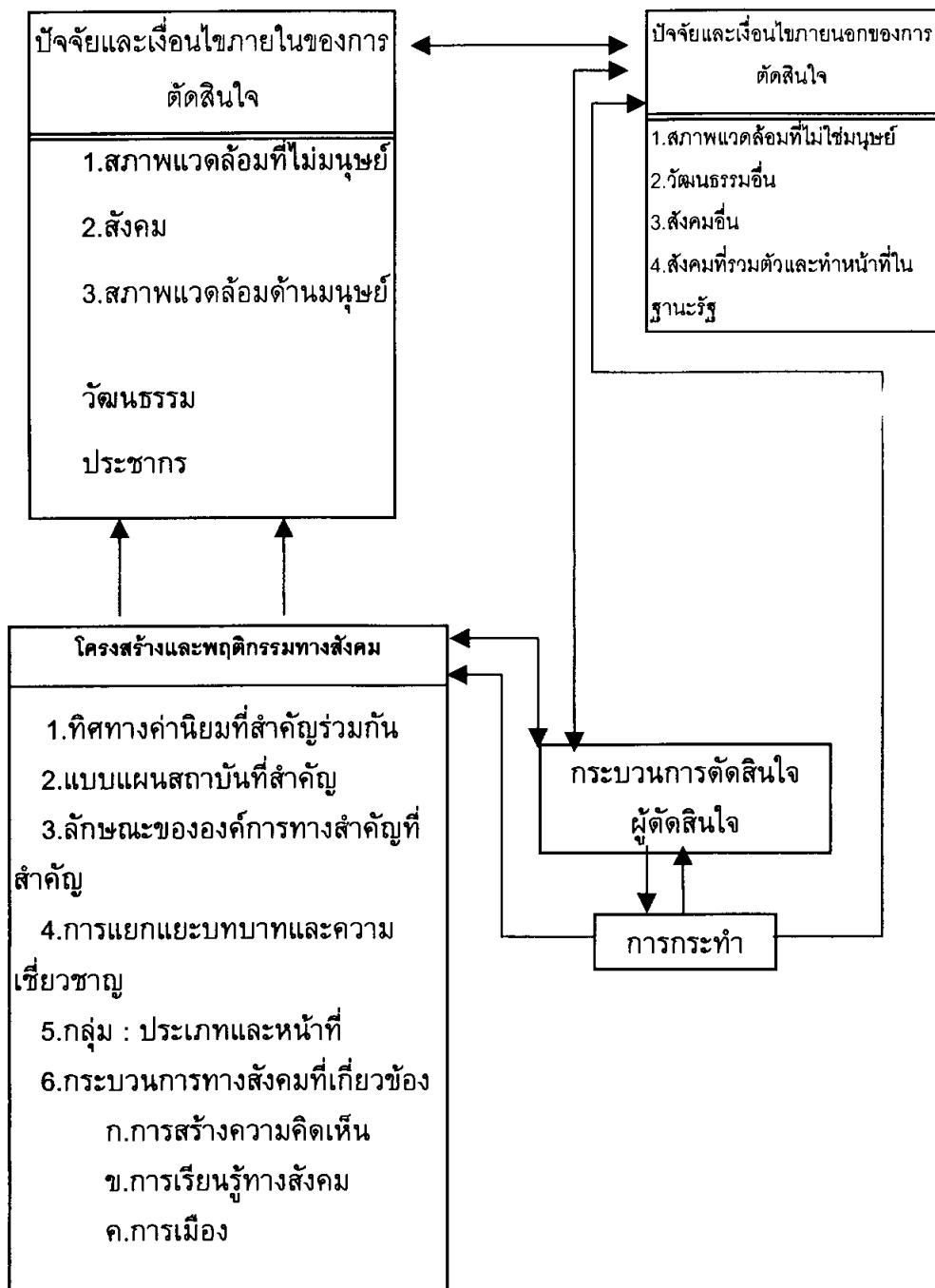
3. แรงจูงใจ (Motivation) ของหน่วยที่ตัดสินใจ(ผู้ตัดสินใจ) มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของหน่วยตัดสินใจทั้งหมดปัจจุบันและค่านิยมของผู้ตัดสินใจที่อยู่ในหน่วยที่ตัดสินใจ และค่านิยมของประชาคมสามารถดูได้จากการปฏิบัติของผู้ที่ทำการตัดสินใจว่ามาจากไหนมีส่วนเกี่ยวข้องกันอย่างไรแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

3.1 In Order to motives คือ เพื่อแรงจูงใจซึ่งผู้กำหนดได้กำหนดทางเลือกโดยมีเป้าหมายเพื่อผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก

3.2 Because of Motives คือเนื่องจากแรงจูงใจในส่วนด้านของผู้ตัดสินใจซึ่งอาจมาจากการประนีประนอมหรือแรงกระดุ้นต่างๆ หรือจากเหตุผลส่วนด้านเช่นประสบการณ์พื้นฐานทางสังคมชีวิตในวัยเด็กและการศึกษาของผู้ตัดสินใจเป็นต้นมาประกอบในการตัดสินใจซึ่งแรงจูงใจนี้เห็นได้จากการแสดงกิริยาและการกระทำของผู้ตัดสินใจ

3.3 Feedback คือการดูว่านโยบายที่ผ่านมามีผลดีหรือผลเสียอย่างไรซึ่งจะเป็นการกระทำให้ทราบการประเมินผลของนโยบายที่ผ่านมา

**แผนภูมิที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆของการตัดสินใจตามแนว
ความคิดของกลุ่มบริหารด้วยเครื่อง**

ตัวแบบ 3 ตัวแบบของแกรแรม อัลลิสัน (Graham T. Allison)

Allison ได้ศึกษาถึงการตัดสินใจเพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของรัฐต่างๆว่าทำไงถึงจะทำการอย่างหนึ่งอย่างใดลงไป โดยเสนอตัวแบบการตัดสินใจในด้านนโยบายต่างประเทศที่อธิบายถึงพฤติกรรมของผู้ตัดสินใจหรือผู้กำหนดนโยบายออกเป็น 3 แบบคือ

2.1 ตัวแบบผู้แสดงบทบาทมีเหตุผล (Rational Model) หมายถึง ผู้ตัดสินใจด้านนโยบาย ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มที่มีเหตุผล โดยคำนึงถึงทางเลือกที่ดีที่สุดและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสูญเสียน้อยที่สุด ซึ่งรูปการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเหตุผลของผู้ตัดสินใจในขณะนั้น

ขั้นตอนในการตัดสินใจของตัวแบบผู้แสดงบทบาทมีเหตุผล ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ คือ

- (ก) ระบุเป้าหมาย (GOALS) และวัตถุประสงค์ (OBJECTIVES)
- (ข) วางแผนโครงทางเลือกต่างๆ (ALTERNATIVES) คือ ผู้ทำการตัดสินใจที่มีเหตุผลต้องพิจารณาทางเลือกต่างๆ เพื่อนำไปสู่ประโยชน์สูงสุด
- (ค) ประเมินผลที่เป็นไปได้ทั้งในทางดีและทางเสียของทางเลือกแต่ละทางเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการตัดสินใจ
- (ง) ประเมินผลจากผลที่เกินขึ้นของทางเลือกต่างๆ โดยยึดเป้าหมายเป็นหลักที่สามารถนำไปสู่เป้าหมายได้ดีที่สุด ซึ่งเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. 2 ตัวแบบกระบวนการทางองค์การ (ORGANIZATION MODEL)

หมายถึงการตัดสินใจของผู้ตัดสินใจหรือผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศยึดระเบียบการที่ปฏิบัติตามมาตรฐาน (Standard Operating Procedures, SOPs) เป็นหลัก องค์การหรือหน่วยงานต่างๆ ของราชการซึ่งมีจำนวนมากต่างมีระเบียบการของตนเอง และพฤติกรรมในการตัดสินใจขององค์การหรือหน่วยงานเหล่านั้นขึ้นอยู่กับระเบียบการเป็นหลัก ถึงแม้ว่าพฤติกรรมของแต่ละองค์การหรือหน่วยงานมีการเปลี่ยนแปลงบ้างแต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการขยายและเพิ่มเติมจากหลักการหรือนโยบายหรือข้อตัดสินใจเดิมที่มีอยู่

2. 3 ตัวแบบการเมืองแบบราชการ (BUREAUCRATIC POLITIC MODEL)

อัลลิสัน แสดงให้เห็นว่ามีความขัดแย้งระหว่างผู้ตัดสินใจซึ่งเป็นกลุ่มหรือบุคคล ซึ่งแต่ละคนอาจมีการรับรู้ (Perception) ค่านิยมและวัตถุประสงค์ของตนเอง ข้อตัดสินใจมีผลมาจากการต่อรองและประนีประนอมกันระหว่างผู้ตัดสินใจหรือหน่วยที่ตัดสินใจ

3. ตัวแบบดั้งเดิมของการตัดสินใจ (THE CLASSIC MODEL OF DECISION)

ตัวแบบดั้งเดิมของการตัดสินใจ เป็นตัวแบบที่ผู้ตัดสินใจหรือผู้กำหนดนโยบายยึดถือความสมเหตุสมผล (Rationality) โดยผู้ตัดสินใจยึดถือผลประโยชน์และความเป็นไปได้เป็นหลักในการตัดสินใจของตน และผู้ตัดสินใจที่มีเหตุผลต้องพยายามแสวงหาแนวทางเลือกที่สามารถก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่คาดว่าสูงสุด (Maximize expected utility) ในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลของผู้ตัดสินใจจะมีการกำหนดเป้าหมายเอาไว้ก่อน และหวังว่าที่จะบรรลุถึงเป้าหมายนั้น

4. ตัวแบบ CYBERNETIC PARADIGM

JOHN D STIENBRUNER ได้ใช้ทฤษฎีไซเบอร์เนติกมาดั้งสมมติฐานและแบบในการตัดสินใจ เนื่องจากการตัดสินใจแบบเก่าไม่สามารถอธิบายเหตุการณ์ได้ทั้งหมด โดยนำมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมของผู้ตัดสินใจในการปรับตัวหลังจากที่ได้รับประสบการณ์มาแล้ว โดยการปรับตัวดังกล่าวเป็นไปตามธรรมชาติและมีการปรับตัวไปเรื่อยๆ ผู้ตัดสินใจจะใช้ประสบการณ์ส่วนต่างๆ มากำหนดข้อตัดสินใจมีการสะสมความรู้เพื่อตอบสนองต่อสิ่งนั้น แนวการตัดสินใจในลักษณะนี้ หมายความว่าผู้ตัดสินใจที่มีความสามารถในการปรับตัวสูง

5. ตัวแบบ JAMES A. ROBISON และ ROGER MAYAK

กระบวนการในการตัดสินใจในทฤษฎีของ JAMES A. ROBISON และ ROGER MAYAK ได้แบ่งตัวประกอบเป็น 5 ชุด คือ

1. ตัวแปรทางสถานการณ์หรือวิกฤติการณ์ (SITUATION OR CRISIS)
2. ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (PARTICIPATION)
3. องค์กรที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (PARTICIPATION OF ORGANIZE)
4. กระบวนการในการตัดสินใจ (DECISION PROCESS)
5. ผลลัพธ์ของการตัดสินใจ (OUTCOME)

6. กระบวนการตัดสินใจในเชิงปัญญา

ซึ่งผู้ตัดสินใจจะใช้การรับรู้ การมองเห็น และการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นเรื่องของสังคม ปัญหากระบวนการการทึ่งกล้า

- กระบวนการทางปัญญา (INTELLECTUAL PROCESS) เป็นกระบวนการทางความคิดซึ่งรวมทั้งส่วนประกอบพิเศษอื่นๆ ของการตัดสินใจหรือหน่วยที่ตัดสินใจซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มที่เกิดจากการมองการณ์ไกล การรับรู้ การคิดสร้างสรรค์

การhey়্বু ความรู้ และการรู้โดยสัญชาตญาณ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

- กระบวนการทางสังคม (SOCIAL PROCESS) อาจมีบทบาทในการตัดสินใจ โดยอาร์เชอร์ เอฟ เบนท์ลีย์ และเดวิท บี ทรูแมน "ได้นั้นให้เห็นความสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์ในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการทางสังคม รวมถึง การสร้างความร่วมมือปฏิกริยาของกลุ่มผลประโยชน์ และการรวมตัวของผลประโยชน์ ซึ่งมีผลต่อการเลือกหัวดกลงใจ ลักษณะทางสังคมของกระบวนการตัดสินใจ ปรากฏว่ามีเมื่อคุณกลุ่มและองค์การต่างๆ ต้องประสานผลประโยชน์ของพวากชนเข้าด้วยกัน และสามารถบรรลุถึงข้อตัดสินใจร่วมกัน
- กระบวนการกึ่งกลไก (QUASI-MECHANICAL PROCESS) เกิดขึ้นเมื่อผู้ตัดสินใจดำเนินบทบาทของตนโดยไม่รู้ตัว คือ ผู้ตัดสินใจซึ่งมีแรงจูงใจในเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวทางเศรษฐกิจ ได้ดำเนินการติดต่อทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น การส่งสินค้าออก หรือการลงทุนต่างประเทศ ซึ่งบังคับให้ผู้ตัดสินใจของรัฐบาลนำเอาข้อตกลงใจตามกฎหมายทางเศรษฐกิจมาใช้ เช่น ดุลย์การชำระเงิน Yamaguchi เป็นต้น

7. ตัวแบบ JERAL ROSATI

การวิเคราะห์เกี่ยวกับการตัดสินใจว่าเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นภาพการทำงานของระบบการเมือง เช่น การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ครอบคลุมการศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจความสามารถทรายได้ว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเป็นปัญหาวิกฤตการณ์ (Crisis) ที่เกิดขึ้นหรือเป็นเรื่องปกติวิสัย (Routien) และเรื่องทั้งสองกรณีนี้ ต้องผ่านขั้นตอนใดมั่ง จนกระทั่งจะมีผลลัพธ์มาเป็นการตัดสินใจครั้งสุดท้าย ซึ่งผลดังกล่าว จะย้อนกลับเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองเช่นไร

ROSATI ได้แบ่ง สาระสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจ ออกเป็น 5 ส่วน คือ

1. บริบทในการตัดสินใจ (Decision Context) หมายถึง สภาพการณ์ทั่วๆไปที่นำไปสู่ประเด็นปัญหานั้นหรือการดำเนินการตามปกติวิสัยในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
2. โครงสร้างเกี่ยวกับการตัดสินใจ (Decision Structure) หมายถึง ขอบข่ายและระดับหน่วยงานต่างๆ ที่ทำหน้าที่ในการตัดสินใจ เช่น ผู้นำ หน่วยราชการ หน่วยงานในระดับต่างๆ

3. ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Participants) หมายถึง ทัศนคติของผู้ตัดสินใจ บุคลิกภาพ และวิธีการคิดของผู้ตัดสินใจนั้นๆ
4. กระบวนการตัดสินใจ (Decision Processes) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย (Formulation) และการนำไปปฏิบัติ (Implementation)
5. ผลของการตัดสินใจ (Decision Outcome) ซึ่งก็คือ นโยบายต่างๆ ที่เป็นผลมาจากการพิจารณาแล้วของกระบวนการและเนื้อหาในด้านต่างๆ ที่ตัดผ่านระบบการเมืองและสังคมทั้งระบบ

8. ตัวแบบของ DAVID AND CHARLS

DAVID AND CHARLS ได้เสนอการตัดสินใจในการเลือกแนวทางใดแนวทางหนึ่ง ถ้าจะให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดทำได้ยาก ต้องใช้ Disjointed Incrementalism วิธีการ คือ นำเอา ทางเลือกเก่าที่มีอยู่แล้ว ที่เคยใช้ในอดีต มาแยกส่วน โดยนำเอาส่วนที่ดีคงไว้ แล้วเพิ่มเติมส่วนใหม่เสริมเข้าไป เช่น การที่สหรัฐอเมริกากำหนดนโยบายต่างประเทศ ในการให้ความช่วยเหลือ ประเทศโลกที่สาม เป็นต้น

9. ตัวแบบของ HERBERT A. SIMON

HERBERT A. SIMON ได้เสนอตัวแบบของการตัดสินใจที่พึงพอใจ (satisfying) โดยใช้มอนมีความเห็นว่า มนุษย์ไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ผู้ตัดสินใจหรือหน่วยที่ตัดสินใจต้องพิจารณาทางเลือกต่างๆ จากหลายๆ ทางเลือก ตามลำดับจนกระทั่ง ผู้ตัดสินใจเหล่านั้นสามารถพบกับทางเลือกที่พึงพอใจที่สุด ตามมาตรฐานขั้นต่ำที่สามารถยอมรับได้ (Minimum standard of acceptability) กล่าวคือ เป็นทางเลือกที่ทุกฝ่ายยอมรับและพึงพอใจซึ่งจากทฤษฎีนี้ทำให้ใช้มอนได้รับรางวัลทางเศรษฐศาสตร์ ในปี ค.ศ. 1978

10. ตัวแบบของ CHARLES LINDBLOM

CHARLES LINDBLOM ได้เสนอตัวแบบ เปรียบเทียบจำกัดตามลำดับ (Successive Limited Comparision Model) โดยลิบลอม กล่าวว่า เป็นการยกที่จะทำการตัดสินใจตามตัวแบบที่สมเหตุสมผลลึกซึ้ง (the 'rational - comprehensive' model) ซึ่งนักวิชาการท่านอื่นเรียกว่าตัวแบบของความสมเหตุสมผล (Rationality) เพราะในบางครั้งก็เป็นเรื่องยากเกินความสามารถของมนุษย์ ดังนั้น ลิบลอม จึงเสนอให้ใช้วิธีการนำเอานโยบายเดิมมาเปลี่ยนแปลงแบบเพิ่มเติม (incremental change) จากนโยบายเดิมที่มีอยู่ทำให้สามารถหลีกเลี่ยงข้อผิด

ผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจเลือกทางเลือกใหม่ที่ลึกซึ้งหรือทางเลือกที่ยกเว้นความสามารถของมนุษย์ที่จะทำสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

11. ตัวแบบของจอห์น เลิฟแวร์

เลิฟแวร์ใช้วิธีการวิเคราะห์นโยบายด้านประเทศ โดยใช้ 3 ทัศนะวิเคราะห์ด้วยกัน

คือ

12.1 ทัศนะวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์ (STRATEGIC PERSPECTIVE)

12.2 ทัศนะวิเคราะห์ทางพลวัตรประวัติศาสตร์ (THE PERSPECTIVE OF HISTORICAL DYNAMICS)

12.3 ทัศนะวิเคราะห์ทางการตัดสินใจ (A DECISION-MAKING PERSPECTIVE)

ทัศนะวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์ LOVELL เสนอการวิเคราะห์แบบอย่างการกระทำในนโยบายด้านประเทศอย่างกว้างๆ โดยการดูดูประสิทธิภาพของยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อนโยบาย ดังนั้น การพิจารณาทางยุทธศาสตร์จะช่วยให้สรุปว่าทำมาการตัดสินใจเฉพาะเรื่องใดที่เกิดขึ้น ทำไม่เจ้มีแนวโน้มนโยบาย เช่นนั้นต่อเนื่องกันมา การวิเคราะห์ในแบบนี้แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนะทางยุทธศาสตร์ของผู้นำ การแนะนำให้ศึกษาในลักษณะนี้ดีตรงที่ว่าให้เราเข้าใจเกี่ยวกับผู้กำหนดนโยบายว่ามีทัศนะคดีทางยุทธศาสตร์อย่างไร

ทัศนะวิเคราะห์ด้านพลวัตรทางประวัติศาสตร์ เป็นการอธิบายในแบบมุมมองความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐที่กำลังศึกษาเป็นการดูดูจุดยืนและลักษณะความสัมพันธ์ของรัฐนั้นที่มีต่อรัฐอื่นๆ ตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์การวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์มีจุดสนใจอยู่กับการอธิบายว่าทำไม่รัฐนั้นพัฒนาวิถีทางความสัมพันธ์กับรัฐอื่นในทางนั้นๆ มีการดำเนินความสัมพันธ์กับรัฐอื่นอย่างไร นอกจากนั้นยังดูว่าทำไม่เจ้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น การดูลักษณะการเปลี่ยนแปลงนั้นมีจุดสนใจอยู่ที่จำนวนผู้มีส่วนร่วมและเงื่อนไขเปลี่ยนแปลงอย่างไร การศึกษาพลวัตรทางประวัติศาสตร์นี้ อาจจะใช้ทฤษฎีมนุษย์กับสภาวะแวดล้อมมาช่วยศึกษาวิเคราะห์ในลักษณะนี้จะทำให้มีความเข้าใจลึกซึ้งขึ้น

ทัศนะวิเคราะห์การตัดสินใจ LOVELL เสนอการวิเคราะห์ออกเป็น 2 แนวทาง

ด้วยกัน คือ

1. การวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจ

2. การวิเคราะห์โครงสร้างของกระบวนการตัดสินใจ

ก. การวิเคราะห์จะเน้นอยู่ที่การทำหน้าที่กระบวนการตัดสินใจ โดยการวิเคราะห์ในส่วนนี้มองจากการกำหนดการทำหน้าที่ว่ามีอย่างไรและดูว่าในความเป็นจริงนั้นการทำได้แค่ไหน จะเห็นว่าการดูประสมทิศภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของการตัดสินใจนี้ ช่วยให้มีความเข้าใจว่าทำไมจึงเกิดการตัดสินใจ

ข. ทัศนะวิเคราะห์การตัดสินใจ จะทำการศึกษาโครงสร้างของกระบวนการตัดสินใจ โดยดูจากกลุ่มตัวแปร 8 ประการด้วยกัน คือ

1. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมภายในและขีดความสามารถของรัฐ
2. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ
3. วัฒนธรรมทางการเมือง
4. การคัดเลือกบุคลากร
5. สังคมประยุทธิ์
6. ระบบข้าราชการ
7. รูปแบบอำนาจหน้าที่และการสื่อสาร
8. โครงสร้างระบบอำนาจที่ไม่เป็นทางการ

การวิเคราะห์ในเชิงนี้ช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถรู้ถึงลักษณะโดยทั่วไป เกี่ยวกับการทำหน้าที่อย่างต่างประเทศ การวิเคราะห์รวมไปถึงการเอาตัวแปรทางด้านวัฒนธรรมทางการเมือง และลักษณะอิทธิพลที่ไม่เป็นทางการ อย่างไรก็ตามหากยังไม่ได้แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรนี้ที่มีต่อพฤติกรรมของผู้นำ

การวิเคราะห์ตามแนวคิดของ LOVELL อาจจะช่วยให้เรา viเคราะห์นโยบายต่างประเทศได้ดียิ่งขึ้นในหลายแง่มุมด้วยกัน ด้วยเช่น การวิเคราะห์ความคิดด้านยุทธศาสตร์ของผู้นำ การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีต่อกระบวนการกำหนดนโยบาย การวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองและการปฏิบัติที่ไม่เป็นทางการที่มีผลต่อกระบวนการกำหนดนโยบาย เป็นต้น นอกจากนี้เรายังสามารถนำข้อมูลต่างๆ มาเป็นแนวทางในการพิสูจน์ด้วย ข้อมูลเชิงประจักษ์ความคิดเห็นทางทฤษฎีของ LOVELL ยังมีจุดอ่อนอยู่บ้างดังเช่น เรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีต่อผู้นำการไม่แยกประเด็นปัญหาที่มีต่อภูมิภาคต่างๆ การไม่ดูความเกี่ยวเนื่องระหว่างองค์กรระหว่างประเทศและอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจที่มีต่อการทำหน้าที่อย่างเป็นดัน

12. ตัวแบบของ MICHAEL BRECHER

ทฤษฎีการตัดสินใจของ BRECHER ได้พัฒนาจากการรวบรวมแนวความคิดและผลงานของนักวิชาการหลายท่านมาสมมติฐาน เป็นรูปแบบในการกำหนดนโยบาย โดยกลุ่มของ

BRECHER ได้นำผลงานของกลุ่มสไนเดอร์เกี่ยวกับการจัดประเภทเบรียบเทียบรายละเอียดปัจจัยต่างๆมาใช้ ผลงานของแสรล็อดและมาร์ก้าเริด สเปราร์ เกี่ยวกับคนและสภาวะแวดล้อมโดยเฉพาะการแยกกลุ่มสิ่งแวดล้อมทางด้านการปฏิบัติการและสิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยา ผลงานของโมเมเดสกี้เกี่ยวกับระบบปัจจัยนำเข้ากับระบบปัจจัยการนำออก ผลงานของ ROSATI เกี่ยวกับกรอบประเด็นปัญหา (ISSUE - AREA) และสังกัดปรีองระบบรอง BRECHER ได้นำความคิดทางทฤษฎีด้านต่างๆ มารวมกันนี้ก่อให้เกิดรูปแบบการวิสัยนโยบายต่างประเทศในรูปแบบการวิเคราะห์มีความชัดเจนในการแบ่งวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางปฏิบัติการและทางจิตวิทยา โดยการนำเอาประเด็นมาแยกออกเพื่อช่วยพิจารณาได้ดีขึ้น

BRECHER ได้ศึกษาขั้นตอนของระบบการนำเข้าและออก โดยถือว่าปัจจัยนำเข้าคือสภาพแวดล้อมทางปฏิบัติการและทางจิตวิทยาที่มีผลต่อผู้ทำการตัดสินใจ แต่ลักษณะการผ่านของระบบจากสภาพเดิมทางปฏิบัติการมาสู่ผู้ทำการตัดสินใจแล้ว จึงผ่านสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาแล้วเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจและเกิดการปฏิบัติการ ในระบบนี้จะเห็นว่ามีข้อบกพร่องอยู่ตรงที่ว่าความเป็นจริงแล้วตัวกระดุนจากภายนอกอาจผ่านเข้าสู่ผู้นำโดยตรงเลยก็ได้ และหรือผ่านถึงผู้นำโดยองค์กรของรัฐก็ได้ อีกประการหนึ่งอยู่ที่ว่าผู้นำไม่จำเป็นต้องเอาปัญหาที่กระดุนจากภายนอกมาวิเคราะห์โดยผ่านตัว代理人 ทางจิตวิทยา

ทั้งนี้เพื่อผู้นำนั้นอาจจะเป็นผู้นำที่มีกระบวนการวิเคราะห์ที่ชัดช้อน หรือกระทำการอย่างง่ายๆ ก็ได้ ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามรูปแบบของ BRECHER กำหนดไว้ซึ่งคล้ายรูปแบบการตัดสินใจด้วยการอนุமานด้วยเหตุผล อีกประการหนึ่งก็คือการขาดการรับรู้เกี่ยวกับผลลัพธ์ที่ออกมาแล้วเกิดปฏิกริยาข้อนกลับเข้าสู่ระบบ สำหรับข้อนี้ที่ขาดไปจึงเหมือนการเขียนรูปแบบการวิจัยที่ไม่ครบขั้นตอน

รูปแบบการวิจัยของ BRECHER ได้พูดถึงบทบาทวัฒนธรรมทางการเมืองและประเพณีที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้นำในการตัดสินใจ แต่ในขณะเดียวกันไม่ได้กล่าวถึงผลที่มีต่องค์กรทางการเมืองและการปฏิบัติการ

การศึกษาเพียงครึ่งเดียวที่เป็นการยกที่จะวิเคราะห์ความเป็นจริงได้ถูกต้อง เพราะความเป็นจริงแล้วประเพณีและวัฒนธรรมทางการเมืองมีผลต่อพฤติกรรมของผู้นำที่ทำการตัดสินใจและต่อกระบวนการในองค์กรของรัฐ ปัญหาอีกประการหนึ่งในรูปแบบการวิจัยของเขาก็คือวิธีการหาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำ โดยการจัดลำดับเชิงปริมาณจากการใช้สัมภาษณ์ข้อเขียน คำปราศรัยและการให้ข่าวหนังสือพิมพ์ การวัดเชิงปริมาณในลักษณะนี้ อาจจะเป็นผลดีในการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้นำในบางประเทศ ถ้านำมาใช้วิเคราะห์สำหรับประเทศไทยแล้วอาจจะผิดพลาดได้ง่าย เพราะในหลายกรณีผู้นำไทยที่ให้ข่าวเป็นภาษาอังกฤษไม่รู้เรื่องในข้อความให้ไป เพราะร่างโดยคนในองค์กรรัฐ และในบางครั้งข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นโดยผู้นำคนเดียว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยเด็จการ ดังนั้นการศึกษาควรดูว่าโครงสร้างเป็นผู้ร่วมแต่งการณ์ ควรเป็นผู้สั่งการและระบบที่ดำเนินการอยู่นั้นเป็นเด็จการหรือประชาธิปไตย ดังนั้นการแนะนำให้ใช้วิเคราะห์เชิงปริมาณโดยขาดการดูด้วยกล่าวอาจทำให้มีการวิเคราะห์ที่ผิดพลาดได้ง่าย

13. COGNITIVE THEORY เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับ “ประสบการณ์ที่ได้รับการได้รับลงมาแล้ว โดยมีสภาพที่รับกับไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นได้” โดยได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในด้านการอาชัย “ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ตัดสินใจเป็นเกณฑ์” โดยมีลักษณะคล้ายกับ CYBERNETIC MODEL ในด้านเกี่ยวกับ “ประสบการณ์แต่ COGNITIVE THEORY จะใช้เมื่อ “เหตุการณ์ที่มีความไม่แน่นอนเกิดขึ้น อาศัยประสบการณ์ส่วนตัวมาได้รับลงมา

การวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศของนักวิชาการอื่นที่กล่าวมานี้ เป็นความพยายามในการวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศและการกำหนดนโยบายมีอิทธิพลทางด้วยกันนักวิชาการแต่ละท่านก็ได้พยายามวางแผนทางทฤษฎีขึ้นมาใช้วิเคราะห์ด้านต่างๆ เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศนั้น มักจะใช้ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบของสหรัฐอเมริกา ดังนั้นจึงไม่เป็นปัญหาที่จะนำรูปแบบทางทฤษฎีเหล่านี้ไปใช้อธิบายกระบวนการกำหนดนโยบายของประเทศตะวันตก ปัญหาที่มีอยู่ก็คือเราจะนำมาปรับใช้ในการศึกษาวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศได้อย่างไร

ในการวิเคราะห์การกำหนดนโยบายต่างประเทศของแพร์เกล เขามองดูในลักษณะนักวิชาการอังกฤษ ซึ่งกระทำการโดยใช้วิธีพรรณานิยมเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ เป็นทั้งปัจจัยนำเข้ากระบวนการทางเลือกและผลที่ออกมากเป็นต้น ลักษณะการศึกษาเป็นไปในรูปแบบธรรมชาต่ายๆ ในรูปแบบที่สมบูรณ์แบบ อย่างไรก็ตามการศึกษาภัยยังคงใช้ด้วยจากประเทศตะวันตก สำหรับผลงานของนักวิชาการอังกฤษอีกท่านหนึ่งที่เขียนไปทำนองเดียวกันคือ ROY E. JONES ซึ่งได้เขียนในลักษณะพรรณานิยม ผลงานของหั้งสองห้านี้ ควรอ่านเป็นพื้นฐานส่วนนักวิชาการอังกฤษท่านอื่นๆ ก็ได้เอาทฤษฎีการกำหนดนโยบายต่างประเทศและการตัดสินมาใช้วิเคราะห์ประเทศอังกฤษและรัสเซีย ดูได้ เช่นของ WILLIAM WALLACE ของ CHRISTOPHER CLAPHAM เป็นต้น

การศึกษาของนักวิชาการอังกฤษ แม้ว่าจะเป็นในรูปแบบคลาสสิกก็ตาม แต่ก็ช่วยให้ผู้ศึกษามองภาพพจน์กว้างๆ และด้วยอย่างเบรียบเที่ยบได้ดียิ่งขึ้น แต่การเสนอในลักษณะบทความสั้นๆ เกี่ยวกับประเทศต่างๆ นั้นไม่ได้นำด้วยประการใดๆ มาวิเคราะห์อย่างละเอียดมาใช้วิเคราะห์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ประโยชน์ของทฤษฎีการตัดสินใจ

1. ทำให้เข้าใจถึงกระบวนการตัดสินใจ โดยศึกษาที่มาของกระบวนการกำหนดนโยบายทั้งจากตัว DECISION MAKER และสถานการณ์รอบข้างที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเรื่องต่างๆ
2. จากการศึกษาถึง MODEL ของกระบวนการกำหนดนโยบาย สามารถนำไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบายของการทำงานของหน่วยงาน โดยเลือก MODEL ที่ดีที่สุดเพื่อประโยชน์สูงสุด
3. ทำให้สามารถนำเอารูปแบบของการกำหนดนโยบายที่ถูกต้อง นำมาปรับใช้กับการกำหนดนโยบายประเภทต่างๆ ได้
4. ทำให้สามารถวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศได้
5. ทำให้สามารถคาดเดา ทำนายพฤติกรรมของรัฐได้ โดยศึกษาถึง DECISION-MAKING PROCESS ทั้งระบบ

ข้อจำกัดของทฤษฎีการตัดสินใจ

1. เนื่องจากทฤษฎีนี้สร้างจากนักวิชาการตะวันตกในประเทศประชาธิปไตย จึงนำมากปรับใช้กับกระบวนการเด็จการไม่ได้ เพราะในประเทศเด็จการเป็นระบบแบบการสุ่มตัวอย่างและยึดตามความพอดีของผู้นำมากกว่าความถูกต้องทางวิชาการ (เป็นการใช้อำนาจสั่งการจากผู้นำแบบเด็จการ)
2. การวิเคราะห์นโยบายของประเทศต่างๆ ในปัจจุบันและอนาคต เป็นเรื่องยากหากใช้ทฤษฎีนี้จับ เพราะขาดข้อมูลสนับสนุนการวิเคราะห์ตัว DECISION MAKING (ดังนั้นการวิเคราะห์จะใช้การศึกษาเหตุการณ์ในอดีตที่เคยเกิดขึ้นแล้ว) คือ ไม่สามารถเข้าไปถึงต้นเหตุของการตัดสินใจของ DECISION MAKING อย่างแท้จริง เพราะเป็นข้อมูลที่ปกปิด
3. ค่านิยมของสังคมและค่านิยมส่วนตัวของผู้ตัดสินใจ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
4. ระดับสติปัญญาของมนุษย์มีขีดจำกัด ทำให้โอกาสที่จะตัดสินใจผิดพลาดได้
5. บางครั้งการตัดสินใจตามทฤษฎีการตัดสินใจ จะไม่ให้ความสนใจต่อปัจจัยภายนอกมากนัก แต่จะเน้นที่เรื่องการตัดสินใจมากกว่า

บทวิเคราะห์ตามทฤษฎีการตัดสินใจ

กรณีศึกษา : การตัดสินใจปรับคณารัฐมนตรีของ ชวน หลีกภัย
(Case Study) โดยศึกษาตามแบบกระบวนการตัดสินใจในเชิงปัญหา

ภายหลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พ.ย. 39 พระครุความหวังใหม่ได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล พลเอกชาลิต ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยมีพระครุชาดิพัฒนา กิจสังคม ประชากรไทย เสรีธรรม มวลชน เป็นพระครุร่วมจัดตั้งรัฐบาล ตลอดเวลา 346 วัน บันเก้าอี้ นายกของพลเอกชาลิตมีอุปสรรคหนักนักในการ ทั้งภายในรัฐบาลและเรื่องเศรษฐกิจที่กระหน่ำอย่างรุนแรงในที่สุดเขาก็ได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ต่อมานายชวน หลีกภัย และแกนนำพระครุประชาธิปัตย์ได้รับรวมเสียงสนับสนุนจากพระครุชาดิไทย กิจสังคม เอกภาพ เสรีธรรม และกลุ่มใหญ่ที่ จันได้จัดตั้งรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ก้าวขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 โดยมีเสียงสนับสนุน 206 เสียง นายชวนได้นำรัฐนาวาฝ่าคลื่นลมและลมมรสุมหลายลูกด้วยกัน จนกระทั่งนำไปสู่การตัดสินใจปรับคณารัฐมนตรี การตัดสินใจปรับคณารัฐมนตรีครั้งนี้ของนายชวน มหาวิเคราะห์ตามทฤษฎีการตัดสินใจโดยใช้ตัวแบบของกระบวนการตัดสินใจในเชิงปัญหา

ในกระบวนการตัดสินใจในเชิงปัญหา ผู้ตัดสินใจจะใช้การรับรู้ การมองเห็น การสร้างสรรค์ซึ่งเป็นเรื่องของสังคม และปัญหาและกระบวนการกึ่งกลไก

1. กระบวนการทางปัญญา

เป็นกระบวนการทางความคิด ซึ่งรวมทั้งส่วนประกอบพิเศษอื่นๆ ของผู้ตัดสินใจ ซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มคนที่เกิดจากการมองการณ์ไกล การรับรู้ ความคิดสร้างสรรค์ การหยั่งรู้ ความรู้ความเข้าใจ และการรู้โดยสัญชาตญาณ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

หากย้อนกลับไปดูภูมิหลังของนายชวน หลีกภัย แล้วจะพบว่าท่านมีประวัติที่น่าสนใจและน่าศึกษาอย่าง

คำว่า หลีกภัย กล่าวได้ว่า พังเพียงชื่อ ก็สามารถสนับสนุนมาก เป็นลูกแม่ค้าจากเมืองตรัง จบทางด้านกฎหมายจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สุภาพ เสียงหล่อ เจ้ากรรมคุมค่ายจนได้ฉายาว่า “มีดโคนอาบน้ำผึ้ง” เป็น สส. เมืองตรังสมัยแรกปี 2512 ถึงขณะนี้เกือบ 30 ปีแล้ว ในทางการเมือง นายชวน หลีกภัย มีอุดมคติและยึดมั่นอย่างเหนียวแน่น อย่างที่ อาจารย์ชัย อนันต์ สมุทรรณิช เขียนไว้ว่า สมัยเล่นการเมืองใหม่ๆ เป็นฝ่ายค้านที่ฝ่ายนำรัฐบาลพยายามซื้อตัวด้วยราคา 50 ล้านบาท อีกด้านหนึ่งของนายชวน หลีกภัย คือศิลปินที่เซอร์พองาม ในปีหลังๆ ของนายชวน หลีกภัย ดูจะมีสายตาสำหรับสุนทรียภาพมากขึ้น ไปไหนมาไหนจะพกสมุดสเก็ต หมกมุ่นวาดภาพได้เป็นนาน

จากการที่นายชวน หลีกภัย เป็นนักกฎหมายมุ่งมองต่อปัญหาทางการเมืองจึงดูเหมือนว่าจะถูกครอบโดยวิธีการโดยยึดเอกสารหมายเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาล นายชวน หลีกภัย จึงพุดถึง “ความศักดิ์ของกฎหมาย” ค่อนข้างมาก ลักษณะของการทำงานทางการเมือง จึงต้องพิจารณาภัยอย่างรอบคอบมากกว่าที่จะเร่งรัด หากตอบด้วยวิธีการอื่นที่ถูกมองว่าเสียงเกินไปหลายครั้งการดำเนินการจึงถูกมองว่าเป็นไปค่อนข้างล่าช้า ขณะเดียวกันถ้าเราพิจารณาจากเป้าหมายทางการเมืองที่รัฐบาลชวนให้ความสำคัญแล้ว จะพบว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายเรื่องเสถียรภาพมาก

2. กระบวนการทางสังคม

กระบวนการทางสังคมอาจมีบทบาทในการตัดสินใจโดย อาร์เซอร์ เอฟ เบเนทลีย์ และเดวิท บี ทรูเมน ได้นำความสำคัญของกลุ่มผลประโยชน์ในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการทางสังคม รวมถึงการสร้างความร่วมมือ ปฏิกริยาของกลุ่มผลประโยชน์และการรวมตัวทางผลประโยชน์ซึ่งมีผลต่อการเลือกข้อตกลงใจ ลักษณะทางสังคมของกระบวนการตัดสินใจ pragmatism เมื่อบุคคล กลุ่มและองค์กรต่างๆ ต้องประสานผลประโยชน์ของพวากชนเข้าด้วยกัน และสามารถบรรลุถึงข้อตัดสินร่วมกัน

บนเก้าอี้นายกรัฐมนตรีของนายชวน หลีกภัย มีเสียงสนับสนุน 206 เสียงนั้น มีปัญหาจากหลายคน หลายกลุ่มมากมายดังแต่สุเทพอ้ำ, ผู้สนับสนุนอีกินได้, ภูเหาผัดเผ็ด, การกินยาและเวชภัณฑ์เกินขนาดจนออกอาการแพ้ยา กันอยู่ในขณะนี้

เปรียบเทียบกำลังฝ่ายรัฐบาล กับฝ่ายค้าน

ฝ่ายรัฐบาล		ฝ่ายเบื้องล่าง		ฝ่ายค้าน	
พรรคร	ส.ส.	พรรคร	ส.ส.	พรรคร	ส.ส.
ปชป	123	พช	1	คอม	125
ชา	39	ไทย	1	ชพน	51
กค	20			ปชท	5
งห	12				
อภ	8				
สธ	4				
รวม	206	รวม	2	รวม	181

206 เสียงจาก 5 พรรคร 1 กลุ่ม แต่ 1 กลุ่ม 12 เสียง เป็นเสียงที่แยกตัวมาจากการประชุม ของบันไปเพื่อความกระจ่างเมื่อ พลเอกชวลิตถูกออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อ 6 พ.ย. 40 แทนนำพรรคร่วมรัฐบาลในขณะนั้น เตรียมการสนับสนุนพลเอกชาติชายขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ต่อจากพลเอกชวลิต ในกรณีนี้ พรรคราษฎรไทยได้ตกลงกันโดย ส.ส. ทั้ง 18 คน ได้ลงนามเพื่อประกอบการสนับสนุนพลเอกชาติชายขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีให้กับหัวหน้าพรรคร่วม คุณสมัครถือไว้ เมื่อถึงเวลาที่จะต้องแสดงหลักฐานการสนับสนุนคนขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรนัดหมายให้เฉพาะหัวหน้าพรรคนำรายชื่อ ส.ส. ที่สนับสนุนไปมอบให้ประธานเพื่อนำเข้าประกอบการทราบบังคมทูล คุณสมัครถือบัญชีทั้ง 18 คนให้ประธาน และ ส.ส. ทั้ง 12 คน ก็ไปประกาศสนับสนุนนายชวน หลีกภัย ได้มีการประกาศกันเฉพาะในหมู่ ส.ส. จำนวนดังกล่าวที่บ้านนายวัฒนา อัศวเหม ซึ่งเวลาต่อมาประธานไทยได้ดำเนินการจนดังข้างต้นที่ กกต. มีคำสั่งวินิจฉัยเรื่องกรณีมีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหาร พรรคร่วม แต่กลุ่มนายวัฒนาไม่เข้าร่วมประชุมแล้วบังไปสนับสนุนรัฐบาลอีก และยังมีการแสดงพฤติกรรมในเชิงดูหมิ่นเหยียดหยามผลการประชุมของคณะกรรมการบริหารพรรคร่วม ไทย มี การปลดกลุ่มนายวัฒนาออกจากคณะกรรมการบริหารพรรคร่วม สรุปได้ว่า กกต. เห็นว่าการเลือกตั้ง กรรมการบริหารพรรคร่วมที่ว่าง 21 คน ตามมติที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีพรรคร่วม ไทย เมื่อ จัดมีเหลือเพียง 18 คน เนื่องจากออกไป 3 คนนั้น ได้ดำเนินการถูกต้องตามข้อบังคับพรรคร่วม ประชาธิรัฐและพระราชนัดลักษณ์ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2541 เมื่อมติ กกต. ออกมากแล้วสมาชิกพรรคร่วม ไทย ก็ได้เข้าชื่อตั้งหัวหน้าพรรคร่วม ขอให้หัวหน้าพรรคร่วม ได้ โปรดนำเรื่องเข้าพิจารณาโดยชอบด้วยกฎหมายของ ส.ส. ทั้ง 12 คน โดยขอให้ลงชื่อออกจากทะเบียนพรรคร่วมเพื่อมิ ให้เป็นเยี่ยงอย่างดื้อไป ในการประชุมบริหารพรรคร่วมที่ว่าง ซึ่งประเด็นนี้เราต้องติดตามกันต่อไป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 118 ระบุว่า สมาชิกภาพของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อ ข้อ 8 ลาออกจากคณะกรรมการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกหรือ กรรมการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของ คณะกรรมการบริหารของพรรคร่วมเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคร่วมเมืองนั้น ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคร่วมเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในการนี้ เช่นนี้ให้ถือว่าสิ้นสุด สมาชิกภาพนับแต่วันลาออก หรือการเมืองมีมติเว้นแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้ อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กรรมการเมืองมีมติในระหว่างที่มีการ สะสางกลุ่ม 12 ງูเห่าอยู่นั้น พรรครักกิจสังคมของท่านมนตรีกีสร้างวีรกรรมโดยคนของกิจสังคมเป็น รัฐมนตรีว่าการสาธารณสุขเกิดเรื่องอื้อฉาวกรณีการทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ในกระทรวง สาธารณสุขนานใหญ่ ข่าวเผยแพร่กระจายออกไปทั่วประเทศ กระแสสังคมกดดันให้มีการเอาตัวคน ผิดมาลงโทษให้ได้ จนผู้รับผิดชอบคือ นายรักเกียรติ สุนะและนายธีรวัฒน์ ศิริวันสาร์ ลา

ออกเพระเจอกระແສກດັນອ່າງຮຸນແຮງ ເພຣະເກີຍວ່າຂອງພັກກັບປັນຫາຖືຈິຕູ້ອຍາແລະເຄື່ອງມືອເວັບກັນທີ່ແລະບຽນດາແພທີ່ ແກສັກ ແລະກຳລຸ່ມອົງຄົກຕ່າງໆ ປະກາສອ່າງເໝັ້ນກ້າວວ່າ ກະທຽວສາຫາຮຸນສຸ່ໄມ່ຕ້ອນຮັບຄົນຈາກພຣະກິຈສັງຄົມແລະກາຍໃນພຣະກິຈສັງຄົມເອງກີ່ເກີດຄວາມວຸ່ນວາຍເພຣະກາລາອົກຈາກການເປັນຫວ່ານໍາພຣະມື່ອ 29 ກ.ຍ. 41 ດ້ວຍເຫດຜູລ 3 ຂ້ອ

1. ຮັບຜິດຊອບການກະທ່າງອົງສາມາຊີກບາງຄົນ
2. ພຣະກິຈສັງຄົມໄມ້ມີເອກກາພເຕີມທີ່
3. ຂະນະນັ້ນຮູບາລມັ້ນຄົງແລ້ວ

ຈາກການດໍາຮອງຢູ່ອົງກຳລຸ່ມ 12 ຖຸ່າໃນການຮັມຮູບາລີ່ງອູ່ໃນລັກຂະນະຮອດູກເຊື້ອດ ອ່າງເລືອດເຢັນຈາກພຣະປະຊາກໄທ ເພຣະຂະນະນີ້ຄຸນສົມຄົກກຳລັງປ່ຽນເກົ່າງແກ້ງເຕີຍມັດເຜີດອູ່

ແລກການດໍາຮອງຢູ່ອົງ 20 ເສີ່ງແໜ່ງພຣະກິຈສັງຄົມກາຍໃນຮູບາລີ່ງເປັນການດໍາຮອງຢູ່ອ່າງໂປ່ງແສງມີກີ່ໄດ້ ໄມມີກີ່ໄດ້ ຈາກເຫດຜູລແລະຄວາມຈຳເປັນອ່າງແກ້ຈິງນີ້ເປັນເຫດໃຫ້ຄຸນຫວານແລະແກ້ນນຳດ້ວຍຕັດສິນໃຈດຶງ 51 ເສີ່ງຂອງ ທພນ. ເຂົ້າຮັມຮູບາລີ່ງ ກາຍຍອມຮັບໃນປັນຫາທີ່ດໍາຮອງຢູ່ເນື່ອງຈາກພຣະກິຈສັງຄົມແລະກຳລຸ່ມງູ່ເຫົ່າເປັນດັວຫລັກ

ຕຽບສອນກຳລັງຝ່າຍຮູບາລັກັນຝ່າຍຄ້ານຫາກຕັດພຣະກິຈສັງຄົມ ກຳລຸ່ມງູ່ເຫົ່າອອກໄປ

ຝ່າຍຮູບາລັກັນ		ຝ່າຍເປັນກຳລັງ		ຝ່າຍຄ້ານ	
ພຣະ	ສ.ສ.	ພຣະ	ສ.ສ.	ພຣະ	ສ.ສ.
ປປປ	123	ພປ	1	ຄວມ	125
ຫພນ	51	ໄທ	1	ປປທ	5
ຫທ	39			ກຄ	20
ອກ	8			ງທ	12
ສຍ	4				
ຮວມ	225	ຮວມ	2	ຮວມ	162

ຈາກການສຶກຫາທຸກ໌ກິດສິນໃຈ ໂດຍໜໍາມາວິເຄາະທີ່ເກີຍກັບການຕັດສິນໃຈປັບຄະຮູນນິຕີຮູ່ອົງຫວານ 2/2 ແລ້ວຈະພບວ່າການຕັດສິນໃຈດັ່ງກ່າວນັ້ນວ່າເປັນແນວທາງທີ່ຖຸກດ້ອງ ເພຣະໃນສາການການນິ້ນທີ່ເຮັດວຽກມີເສົາຍກາພທາງການເມື່ອເປັນກິດສິນໃຈ

ໃນການສຶກຫາກະບວນກາທາງການເມື່ອໃນແນວທຸກ໌ກິດສິນໃຈຈະເປັນກິດຫາທີ່ເນັ້ນເກີຍກັບພູດຕິກຣມກາຮັບຮູ້ທັນຄົດ ຕລອດຈົນກະບວນການຕັດສິນໃຈຂອງຜູ້ທີ່ມີອຳນາຈາໄມ່ວ່າ

จะเป็นบุคคลหรือองค์กรว่าการที่ผู้มีอำนาจจัดตั้งสินใจ “ได้เลือกเอาแนวทางดังกล่าวนั้นมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจดังกล่าวเพราะว่าการตัดสินใจแต่ละครั้งของผู้นำรัฐยอมมีผลต่อบุคคลเป็นจำนวนมาก การตัดสินใจที่ทางแนวทางที่ถูกต้องก็สำเร็จตามเป้าหมาย ตัดสินใจพลาดก็เสียหาย

บรรณานุกรม

เบญญาด จีระพันธุ์. ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (PS 603), คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยคำแหง, 2539.

เบญญาด จีระพันธุ์. ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (PS 394), คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยคำแหง, 2538.

อัษฎาการ เอกแสงศรี. การกำหนดนโยบายต่างประเทศ ทฤษฎีและแนวการวิเคราะห์, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยคำแหง, 2540.

อัษฎาการ เอกแสงศรี. การเมืองระหว่างประเทศ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยคำแหง, 2539.

สุกิจ เจริญรัตนกุล. การศึกษาระบบการเมืองเชิงวิเคราะห์, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยคำแหง, 2523.

ดิน ปรัชญาพฤทธิ์. ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์ กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

อุทัย หรัญโถ. สารานุกรมศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์, สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2526

เชิญ ชวิณ์ ศรีสุวรรณ. ทฤษฎีวิเคราะห์ระบบการเมือง, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง, 2538.

พงศ์สันต์ ศรีสมทรพย. หลักการจัดองค์การและการจัดการ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง, 2538. วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรพย. แนวทางวิเคราะห์ทฤษฎีการเมือง, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

ศิริดน์ ภาคสุวรรณ. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

แผนการวิเคราะห์เชิงระบบ (System Approach)

บทนำ : แนวความคิดพื้นฐานของระบบ

ระบบจัดว่าเป็นหน่วยของการศึกษาที่สำคัญ เพราะในตัวมันเองมีความหมายชวนให้ผู้อื่นคิดถึงความเป็นแบบแผน ที่สามารถยินยอมและองค์ประกอบของระบบมาใช้ในการศึกษา ดังนั้นในการศึกษาด้านสังคมศาสตร์จึงนิยมนำทฤษฎีระบบมาใช้มากขึ้น โดยเฉพาะในสาขาวรรณศาสตร์ด้วยแล้วการนำทฤษฎีระบบมาใช้นั้นทำให้รูปแบบมีความเป็นศาสตร์ และเป็นสาขาวิชาที่ได้รับการยอมรับอีกด้วย ซึ่งเน้นในเรื่องการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์

ระบบที่ใช้ในการศึกษาในที่นี้ หมายถึง การศึกษาในระบบการเมือง อันเป็นหัวใจของการศึกษาในทางรัฐศาสตร์โดยใช้วิเคราะห์ จนอาจจะพอกล่าวได้ว่าวิเคราะห์ระบบนั้นเป็นรากฐานของการศึกษารัฐศาสตร์สมัยใหม่ เพราะทำให้ผู้ต้องการศึกษามาสามารถกำหนดเรื่องที่ศึกษาได้เด่นชัด จนแยกออกจากเรื่องที่ไม่ต้องศึกษา หรือจากสิ่งแวดล้อมได้

แนวความคิดเรื่องระบบ

David Easton ให้ความสนใจกับเรื่องของ “กระบวนการ” ซึ่งเป็นพื้นฐานของชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการเมืองทั้งปวง ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในรูปแบบใดก็ตาม เพราะฉะนั้นจึงพยายามที่จะนำทฤษฎีวิเคราะห์ระบบเข้ามาช่วยอธิบาย ชีวิตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองว่าเป็น “ระบบพฤติกรรม”

ระบบพฤติกรรมที่จะถือว่าเป็นเรื่องทางการเมืองตามนัย Easton นั้นถือเป็นเรื่องของการกระทำที่มุ่งไปทาง “การจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่สังคมโดยมีผลูกพันหรือบังคับ (authoritative allocation of a society)” (Easton, 1965 : 50)

แนวทางการวิเคราะห์ระบบนั้นมีฐานความเชื่อที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ระบบ ให้ถือว่า ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเป็น “ระบบพฤติกรรม” อย่างหนึ่ง

2. สิ่งแวดล้อม ถือว่าระบบแยกออกจากสิ่งแวดล้อมได้ในเบื้องของการศึกษา แต่ระบบจะเปิดรับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา
3. การตอบสนอง (Response) เป็นเรื่องของการควบคุมหรือจัดการของระบบต่อ “สิ่งที่ก่อให้เกิดความตึงเครียด” แก่ระบบ
4. การสะท้อนป้อนกลับ (Feedback) ถือว่าเป็นความสามารถของระบบ ที่จะรักษาตน เองให้ดำเนินอยู่ได้ในสภาวะที่มีความตึงเครียด ทั้งนี้โดยอาศัยข้อมูลและอิทธิพลใดๆ ก็ตามที่จะกลับไปสู่ผู้กระทำการเรียกร้องต่อระบบ รวมทั้งกลับไปสู่ผู้ที่มีหน้าที่ดัดสินใจ ของระบบ (Easton, 1965 : 24-25)

ฐานความเชื่อเรื่องระบบและสิ่งแวดล้อมนี้ ได้นำมาใช้การพัฒนาทฤษฎีของเขา ในประเด็นที่ว่า ระบบการเมืองเป็นระบบเปิด ซึ่งไม่ได้อยู่ลำพังจากสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้น ระบบการเมืองจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่จะต้องได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่ระบบการเมืองที่จะศึกษาตั้งอยู่ และระบบการเมืองนั้นเองก็พยายามสร้างอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ก็พยายามที่จะปรับตัวไปตามสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมในรูปของ “สิ่งที่ผ่านเข้าสู่ระบบ (Input)” กับสิ่งที่อยู่ในรูปของ “สิ่งที่ผ่านออกจากระบบ (Output)” โดยมี “การสะท้อนป้อนกลับ Feedback” เป็นตัวเชื่อมโยงให้ระบบการเมืองได้ทราบว่าผลของการมีสัมพันธ์ระหว่างระบบการเมืองกับสิ่งแวดล้อม จะเป็นไปในลักษณะ “ได้ดุล” หรือ “เกิดความตึงเครียด” ระหว่างกัน

เมื่อศึกษาภันอย่างผิวเผินจะเห็นว่าแนวความคิดเรื่องระบบเป็นเรื่องตรงไปตรงมา ไม่น่าจะมีความยุ่งยากหรือซับซ้อนนัก แต่ในความเป็นจริงแล้วในการนำแนวความคิดนี้มาใช้มีความซับซ้อนพอสมควร อันเนื่องมาจากข้อจำกัดของความเป็นระบบนั้นเอง

คำจำกัดความของระบบ

การศึกษาถึงความหมายของคำว่า “ระบบ” นั้น ได้มีนักวิชาการให้ความหมายและคำจำกัดความไว้ ดังนี้

แนวความคิดของ **Talcott Parsons** ใน The Social System, 1951 “ได้ให้ความหมายของคำว่าระบบไว้ว่า “ระบบ คือ โครงสร้างของความสัมพันธ์หรือการกระทำต่างๆ ซึ่งทำหน้าที่อยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละระบบมีแนวโน้มที่จะดำเนรงรักษาตนเองอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง โดยมีการแบ่งหน้าที่กันทำ” (Talcott, 1951)

แนวความคิดของ Morton A. Kaplan ใน Contemporary Political Analysis, 1967 ได้ให้ความหมายของคำว่าระบบไว้ว่า “ระบบ คือ กลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งได้แยกให้เห็นเด่นชัดจากสิ่งแวดล้อมและการศึกษา รวมทั้งให้ความสนใจถึงวิธีการที่กลุ่มตัวแปรนั้นๆ คงสภาพรอดอยู่ได้ภายใต้ผลกระทบของการก่อการจากสิ่งแวดล้อม” (Morton A. Kaplan, 1967)

แนวความคิดของ A.R. Knight ใน Introduction Physical Chemistry, 1970 ได้ให้ความหมายของคำว่าระบบไว้ว่า “ระบบ คือ สิ่งที่กำลังศึกษา สิ่งที่นอกเหนือจากการศึกษา ก็จะกล้ายเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่ใช่ระบบหรือเรียกว่าสิ่งแวดล้อม” (A.R. Knight, 1970)

แนวความคิดของดร.สมพงษ์ ชุมาก ในหนังสือการต่อสู้ทางการเมือง, 2519 ได้ให้ความหมายของคำว่าระบบไว้ว่า “ระบบ คือ การมีโครงสร้างที่แน่นอนหรือมีการกำหนดองค์ประกอบในระบบอย่างตายตัว และโครงสร้างเหล่านี้ทำงานได้ โดยในทางรัฐศาสตร์ได้พัฒนาแนวคิดนี้มาใช้ในการอธิบายการเมืองโดยอาศัยชีวภาพ” (สมพงษ์, ดร., 2519)

จากพจนานุกรม Oxford ให้คำจำกัดความของคำว่าระบบไว้ว่า “ระบบ คือ กลุ่มของสิ่งที่ติดต่อกัน หรือส่วนต่างๆ ที่เชื่อมโยงกันอย่างขับซ้อน โดยรวมกันเป็นวัตถุหรือสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ และต้องมีกระบวนการรวมด้วยโดยส่วนประกอบต่างๆ ของระบบจะถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

แนวความคิดของ David Easton ซึ่งถือได้ว่านักคิดท่านนี้เป็นเสมือนบิดาของทฤษฎีระบบ เพราะท่านเป็นผู้ให้คำจำกัดที่ครอบคลุมลักษณะของระบบได้ที่สุด รวมทั้งแนวคิดของท่านยังมีอิทธิพลต่อผู้ศึกษาในด้านทฤษฎีระบบในยุคต่อมาด้วย Easton ได้ให้ความหมายของความสัมพันธ์ใดๆ ที่กำหนดน้ำที่เกี่ยวกับการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆ เพื่อสังคม โดยที่การจัดสรรนั้นมีอำนาจบังคับที่จะต้องมีการปฏิบัติตาม” (David Easton, 1965)

ความหมายโดยสรุปของคำว่า “ระบบ” จะหมายถึง สิ่งซึ่งประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบหรือหน่วยย่อย ซึ่งองค์ประกอบหรือหน่วยย่อยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันและทำงานที่ร่วมกัน เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ที่กำหนด และมีส่วนทำให้ส่วนย่อยต่างๆ ทั้งหมดกล้ายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ระดับของระบบ

ระบบเป็นหน่วยการศึกษาที่ใหญ่ เพราะสามารถครอบคลุมถึงเรื่องที่จะศึกษาทั้งหมด ในทางการระหว่างประเทศนิยมแบ่งระบบเป็นระบบที่ย่อยเล็กลงมา (Subsystem) สำหรับ Alec Barbrook เห็นว่าการแบ่งระบบนั้นขึ้นอยู่กับระดับของทฤษฎีที่ใช้ แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. ระบบที่อธิบายตามมหาทฤษฎี (Macro-Theory) ซึ่งเป็นระบบที่ใหญ่
2. ระบบตามวิภาคทฤษฎี (Partial-theory) เป็นระบบขนาดกลาง
3. ระบบตามจุลทฤษฎี (Micro-theory) เป็นระบบที่อธิบายหน่วยย่อย

ในระบบมหาทฤษฎีเป็นการอธิบายแบบจำลองทั้งแบบ ส่วนระบบจุลทฤษฎีใช้เป็นเครื่องมืออธิบายเป้าหมายย่อยของระบบใหญ่ และอธิบายปัจจัยย่อยในระบบใหญ่ ส่วนระบบวิภาคทฤษฎีใช้สำหรับวิเคราะห์ลักษณะเดลักษณะหนึ่งที่อยู่ในระบบ

องค์ประกอบของระบบ

นักรัฐศาสตร์มีความพยายามที่จะวัดรูปร่างของระบบทำให้แต่ละนักคิดก็จะได้ระบบที่แตกต่างกัน ในสมัยเดิมระบบถูกให้ความหมายและมีองค์ประกอบที่ไม่ชัดเจนนัก และส่วนใหญ่นักรัฐศาสตร์สมัยเดิมไม่นิยมจะให้ความหมายของระบบเท่าไนนัก ระบบจึงเกิดจาก การตีความของผู้ที่มาศึกษาภายนอกว่า นักรัฐศาสตร์ในสมัยโบราณมีแนวโน้มที่จะให้ความหมายว่าอย่างไร โดยทั่วไประบบในขั้นเดิมมักจะถูกมองในรูปของรัฐ หรือรัฐบาล หรือกิจกรรมของรัฐ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของรัฐ เช่น ความเป็นระเบียบของสังคม ความยุติธรรม

จนศตวรรษปัจจุบันความหมายของระบบก้าวอกไปไกล โดยมีความสัมพันธ์กับสาขาวิชาศาสตร์มากขึ้น กล่าวคือได้อาศัยหลักวิทยาศาสตร์มาอธิบาย เช่น Deustch และ Kohler ใช้หลักพิสิกส์เข้ามาช่วยอธิบาย หรืออย่าง Neumann และ Weiner ใช้หลักคณิตศาสตร์ และ Easton ใช้หลักชีววิทยาเข้ามาช่วยอธิบายรัฐศาสตร์ แม้ว่าการทำปัจจัยทางรัฐศาสตร์ให้เป็นสมการเส้นตรงอย่างวิทยาศาสตร์ จะเป็นสิ่งที่ยากเกินวิสัยสาขาวิชา_rัฐศาสตร์ก็ตาม

การอธิบายและการวิเคราะห์องค์ประกอบของระบบที่นิยมกันมากที่สุด เห็นจะไม่พั่นระบบตามแนวคิดของ Easton ว่าระบบที่แท้จริงก็คือ ระบบของพฤติกรรมที่มีการประทับสัมสารกัน (Interaction) พฤติกรรมนั้นจะผ่านกระบวนการของระบบที่สำคัญ 3 ประการ คือ ส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ระบบการเมืองแบ่งเป็นชุมชน (Community) ระบบการปกครอง (Regime) และรัฐบาล (Government) และผลของระบบหรือปัจจัยออก (Output) ซึ่งทั้ง 3 ประการนี้จะสัมพันธ์กันด้วยการเรียกร้อง (Demand) การสนับสนุน (Support) และการสะท้อนกลับ (Feedback) โดย Easton กล่าวว่าระบบการเมืองที่กล่าวมานี้จะทำให้เกิด การแจกแจง

อำนาจ (Authoritative Allocation) คุณค่า (Value) และสังคม (Society) นี้ได้รับการยอมรับและการพัฒนาจากนักธุรกิจศาสตร์ในรุ่นหลังที่สนใจศึกษาในทฤษฎีระบบเป็นอย่างมาก

ลักษณะของระบบ

ระบบทุกรอบบความมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. ระบบสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ในบางครั้งระบบอาจมีการพัฒนาหรือสร้างตัว มันเอง แต่ในบางครั้งระบบอาจจะไม่มีการรวมตัวกัน
2. ระบบที่เล็กกว่าหรือระบบย่อย (Subsystem) อาจคงอยู่ภายในระบบที่ใหญ่กว่า ทุกระบบมีขอบเขต (boundaries) โดยแยกตัวเองออกจากสภาพแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตามระบบและสภาพแวดล้อมต่างก็สามารถที่จะส่งผลกระทบซึ่งกันและกันได้
3. ทุกระบบมีส่วนที่ใส่เข้าไป (Input) ส่วนที่ออกมานอก (Output) และส่วนที่ออกมานางอย่างก็อาจกลับเป็นส่วนที่ย้อนกลับ (Feedback) เข้าไปสู่ระบบในฐานะเป็นส่วนที่ใส่เข้าไปใหม่
4. ระบบอาจถูกจับคู่หรือเชื่อมโยงกับระบบอื่นหนึ่งระบบ หรือมากกว่าหนึ่งระบบขึ้นไป ซึ่งระบบอื่นๆ ดังกล่าวอาจเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมของระบบนั้น โดยระบบที่ถูกจับคู่ต้องเป็นสมาชิกในระบบที่ใหญ่กว่า และระบบจะถูกจับคู่ ถ้าส่วนที่ใส่เข้าไปของระบบหนึ่งส่งผลกระทบต่อส่วนที่ใส่เข้าไปของอีกระบบหนึ่ง
5. ระบบอาจมั่นคงหรือไม่มั่นคง (Stable or Unstable) ระบบมั่นคง (Stable System) ต้องใช้พลังที่มีอำนาจมากจึงจะโอนล้มระบบลงได้ ส่วนระบบที่ไม่มั่นคง (Unstable System) จะตกอยู่ในสภาวะล้อแหลมและดุลยภาพ (balance) ของระบบจะอยู่ในสภาพที่ง่ายต่อการถูกก่อความ
6. ทุกระบบต่างก็แสวงหาเพื่อจัดตั้งรักษา และกลับคืนไปสู่ความสมดุล (equilibrium) บางชนิดหรือสภาวะการทรงตัว (steady state) หลังจากที่ระบบถูกก่อความหรือถูกกระทบกระเที่ยง แต่ความสมดุลตัวของมันเองอาจจะคงที่หรือไม่คงที่ ความสมดุลคงที่จะสามารถปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยรับเอาส่วนประกอบใหม่และดำเนินการส่วนที่ใส่เข้าไปต่างๆ และส่งส่วนที่ย้อนกลับถ้าระบบซึ่งอยู่ในความสมดุลคงที่รับเอาส่วนที่ใส่เข้าไปอันเป็นเหตุก่อความต่อระบบ ระบบก็จะกลับคืนไปสู่เงื่อนไขดุลยภาพหลังจากที่การก่อความระเหาลง หรือสิ้นสุดลง